הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר זרעים

מעשה רקח על הלכות תרומות

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות תרומות

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-תרומות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ד 6
הלכה ה 6
הלכה ז 7
הלכה ט 7
הלכה י 7
הלכה יא 7
הלכה יב 8
הלכה טו 9
הלכה יח 9
הלכה יט 9
הלכה כב 10
הלכה כג 10
הלכה כו 10
פרק ב 10
הלכה א 10
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ח 11
הלכה י 11
הלכה יא 12
הלכה יב 12
הלכה יד 12
הלכה טז 13
פרק ג 13
הלכה ג 13
הלכה ד 13
הלכה ה 14
הלכה י 14
הלכה יג 14
הלכה טז 14
הלכה יז 15
הלכה כב 15
הלכה כד 16
פרק ד 16
הלכה ב 16
הלכה ג 16
הלכה ה 17
הלכה ו 17
הלכה ז 17
הלכה ח 17
הלכה י 17
הלכה יא 17
הלכה יד 18
הלכה טו 18
הלכה יז 18
פרק ה 18
הלכה א 18
הלכה ג 18
הלכה ד 19
הלכה ה 19
הלכה ז 19
הלכה ח 19
הלכה ט 19
הלכה יא 20
הלכה יב 20
הלכה יג 20
הלכה יז 20
הלכה יח 20

הלכה כא 21
הלכה כב 21
הלכה כה 21
הלכה כו 21
פרק ו 22
הלכה א 22
הלכה ב 22
הלכה ד 22
הלכה ה 23
הלכה ו 23
הלכה יז 23
פרק ז 23
הלכה א 23
הלכה ג 24
הלכה ו 24
הלכה ז 24
הלכה ט 24
הלכה י 24
הלכה טז 25
הלכה יז 25
הלכה יח 25
הלכה כ 25
הלכה כא 26
פרק ח 26
הלכה ג 26
הלכה ד 26
הלכה ה 26
הלכה ו 26
הלכה יד 27
הלכה טו 27
הלכה טז 27
פרק ט 27
הלכה א 27
הלכה ב 28
הלכה ג 28
הלכה ד 29
הלכה ז 29
הלכה י 29
פרק י 30
הלכה א 30
הלכה ב 30
הלכה ג 30
הלכה ד 30
הלכה ה 31
הלכה ו 31
הלכה ז 31
הלכה ט 31
הלכה י 32
הלכה יט 32
הלכה כ 32
הלכה כג 33
הלכה כד 33
הלכה כו 33
פרק יא 33
הלכה א 33
הלכה ג 33
הלכה ו 33
הלכה ז 33
הלכה ח 34
הלכה ט 35
הלכה יב 35
הלכה טו 35
הלכה יז 35
הלכה יח 35

הלכה יט 36
הלכה כב 36
פרק יב 37
הלכה א 37
הלכה ב 37
הלכה ג 37
הלכה ח 37
הלכה ט 38
הלכה יא 38
הלכה יג 38
הלכה יז 39
הלכה יח 39
הלכה יט 39
הלכה כב 39
פרק יג 40
הלכה א 40
הלכה ג 40
הלכה ד 40
הלכה ו 40
הלכה י 42
הלכה יא 42
הלכה יב 42
הלכה יג 42
הלכה יד 42
הלכה טו 42
פרק יד 42
הלכה א 42
הלכה ד 43
הלכה ה 43
הלכה ו 43
הלכה יא 43
הלכה טו 43
הלכה טז 43
הלכה יז 44
הלכה כ 44
פרק טו 44
הלכה א 44
הלכה ג 44
הלכה ד 44
הלכה ז 45
הלכה ח 45
הלכה ט 45
הלכה יג 45
הלכה כא 45

פרק א

הלכה א

התרומות והמעשרות וכו'. לקמן הל' כ"ו (פ"י) כתבת(י) דהיינו דוקא בזמן שכל ישראל דרין בה לאפוקי בזמן הזה ומ"ש
וחכמים הראשונים התקינו וכו' כבר כתבתי בזה הל' ה' דמתנות עניים:

הלכה ב

מלך ישראל. בנוסח אחר כתב יד מוסיף או שופט:

הלכה ד

והקונה בה וכו' והכל מדברי סופרים. מרן ז"ל כתב דאילו מדין תורה פטורה כיון שאינה מן הארץ שניתנה לאברהם ע"כ והוא מגומגם דזה אינו הכרח שהרי רבינו לעיל כתב דאפילו מה שניתן לאברהם אינה בקדושת ארץ ישראל עד שיכבשו אותה כל ישראל ויש ליישב אך מה שהקשה ז"ל דלמה הוצרכו ליתן טעם בפ"ק דגיטין לחיוב סוריא במעשרות משום דקסבר כיבוש יחיד שמיה כיבוש וכו' הו"ל למימר דאין חיוב זה אלא מד"ס ותירץ וכו' עיין עליו דנראה דכוונתו להקשות על רבינו ואני שמעתי ולא אבין דבפ"ק דע"ז איפליגו ר' מאיר ור' יוסי אי כיבוש יחיד שמיה כיבוש או לאו ונפסקה הלכה בגמרא כר"י דלאו שמיה כיבוש ופסקה רבינו פ' י' דע"ז הל' ג' וכן בפ"ו דשבת הל' י"א וכיון שכן עדיפא מינה הו"ל להקשות דאיך פסקה רבינו להך ברייתא כיון דאתיא כמ"ד שמיה כיבוש אלא ודאי דזאת התלונה לא תפול על דברי רבינו אלא על סתמא דתלמודא היכי מוקים לסתם ברייתא דלא כהלכתא דהא גם לר"י דקי"ל כותיה אתיא ומדרבנן היא כי היכי דגזרו במכירת שדות מפני שהיא קרובה לארץ ישראל:

הלכה ה

רבינו הקדוש התיר בית שאן וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דבירושלמי לא הוזכר שם רבי וטעות סופר נכתב בצדו ובתוספתא דאהלות פרק י"ח הביאה הר"ש ז"ל פרק בתרא משנה ח' אמרינן דרבי נמנה על אשקלון ופטרה ומ"ש עוד מרן ז"ל דאמרינן בירושלמי דרבי התיר קסרין ותמה על רבינו שהשמיטו מהתוספתא הנזכר נראה דקסרין התירוה שלא במנין וכתב הר"ש ז"ל דמעצמן התחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה ממעשר ומשביעית אע"פ שלא נמנו חכמים להתירה במנין עכ"ל המל"מ ז"ל והביאו ג"כ הפר"ח ז"ל:

הלכה ז

איזו היא ארץ וכו'. עיין להתוס' יו"ט רפ"ו דשביעית שהביא דברי הרב כפתור ופרח שראה והעיד על גבולי אלו המקומות והרע"ב והר"ש כתבו באומד עיי"ש:

הלכה ט

אבל עכו וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דיש לתמוה דבס' יהושע ושופטים משמע דאשקלון מארץ ישראל והפר"ח ז"ל הביא דבתוספתא דסוף אהלות מני אשקלון מעיירות מובלעות מא"י מכלל שאינה מא"י:

הלכה י

כותי שקנה קרקע וכו' והכל מן התורה. פי' בזמן שהיו ישראל על אדמתם וכמ"ש בהל' כ"ו עיי"ש לאפוקי בזמן הזה:

ויש קנין לכותי בסוריא וכו' כמו שיתבאר. הוא בהל' ט"ו ששם פסק שהקונה פירות מן הכותי בסוריא אפילו מחוברים וכו' פטור ולענין זה דוקא הוא שיש קנין והשו"ע יו"ד סי' של"א העתיק דברי רבינו אלא שקיצר בהם עד שהפר"ח ז"ל כתב עליו דאטעתיה לשון רבינו ושהוא סותר דברי עצמו וכו' עיי"ש ואין צריך לכל זאת הבהלה כי הרב ב"י ז"ל בסעיף א' הקדים דברי רבינו דהל' ט"ו ובסעיף ג' העתיק דברי רבינו בקיצור נמרץ וכבר פירשו שם הבאר הגולה ז"ל ובסעיף ז' העתיק סוף הדין של רבינו הל' ט"ו ודבריו ז"ל ישרים ונכונים ובס' צרור החיים ז"ל העתיק דברי הפר"ח כאילו הם מפי עצמו ולא ידעתי למה:

הלכה יא

פירות הכותי וכו'. המל"מ ז"ל תמה (על רבינו) במ"ש שלא פטרה תורה ללוקח אלא ממעשר ראשון אבל לא מתרומה ותרומת מעשר שהרי התוס' שם הקשו עלה דטבלים שאתה לוקח מן הגוי מהא דתבואת זרעך ולא לוקח והא דטבלים מיירי בתרומת מעשר וכדיליף ליה מדכתיב ואל הלוים תדבר וכו' משמע דס"ל דאף בתרומת מעשר לוקח פטור ומדברי הטור יו"ד סי' של"א משמע דאף מתרומה פטור הלוקח וכן הכריח שם מרן וכתב דמה שרבינו לא הביא דין הלוקח אלא בהלכות מעשר הוא משום דקרא גבי מעשר כתיב וצ"ע עכ"ל. ואם כוונתו על דברי רבינו איני רואה קושיא שהרי רבינו כתב להדיא דחייבים בכל מן התורה אלא שחילק בדבר מכח קרא דואל הלוים תדבר וכו' דאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית אישתעית דינא בהדיה גם בההיא דכתב מרן ז"ל בב"י אינו ענין לזה דהתם בסתם לוקח איירי שכתב רבינו פ"ב דמעשר הל' ב' דלוקח פטור מלעשר ולא הזכיר שם תרומה ועלה כתב הרב ב"י דודאי הוא הדין תרומה אלא

משום דקרא גבי מעשר כתיב עיי"ש ואם כוונת המל"מ על מהרימ"ט שהזכיר תחילה אין בידי הספר אך משטח הדברים נראה שיש ליישבו ודו"ק.

ועל מ"ש מרן ז"ל על דברי הארחות חיים דיש לגמגם דהא אין שליחות לגוי הפר"ח ז"ל כתב עליו דנהי דמן התורה אין שליחות אבל מדרבנן יש שליחות לחומרא ע"כ ואיני יודע למה כתב כן על מרן ז"ל כאילו נעלם ממנו דבר זה ואדרבה עיקר גמגומו על דברי הארחות חיים זה הוא דמשמעות דבריו דמה"ת קאמר ולזה גמגם עליו וק"ל. ודברי הפר"ח ז"ל שם מגומגמים שכפל הדברים בסוף הפסקא האחרת ובסתם עיין עליו. אך מה שתפס על מרן ז"ל בההיא שכתב דרב פפא ורבינא פליגי עליה דרבא ולית להו גזרה דבעלי כיסין והלכה כוותייהו דבתראי נינהו ע"כ דהרי רבינו כתב להדיא זאת הגזרה דבעלי כיסין בפ"ד הל' ט"ו אלא שאינו מפרשה כדברי רש"י ז"ל עיין עליו ודא ודאי עקא גם בסוף פי"א דהלכות מעשר נראה מדברי מרן ז"ל להדיא דרבינו לא פסק כרבא דגזר משום בעלי כיסין והוא תמוה ומכ"ש לפי מ"ש מרן ז"ל לקמיה על ענין מנהג ארץ ישראל ע"פ דעת רבינו עיין עליו.

ולפי האמור זה שכתב רבינו דאם מירחן הכותי פטורין מכלום היינו מן התורה אבל מדבריהם כל מין תבואה הבאה ליד ישראל חייבת כמ"ש שם שלא יהיה זה הממון של ישראל ויתלה אותו בכותי כדי לפוטרו ואף דרבינו לא כתב כן אלא במציאות שהפריש הכותי התרומה משלו מ"מ צ"ל דאף בבאה מידו הדין כן דאי לאו הא לא קיימא הא וכן נראה מדברי מרן ז"ל שם.

ושוב ראיתי לרשד"ם יו"ד סי' קצ"ב שתפס דמ"ש רבינו פ"ד בגזירת בעלי כיסין אינו אלא בגוי שהפריש תרומותיו כפשט הלשון אבל אם לא הפריש אין במשמע לשון רבינו לשום גזרה וכיון שכן כל פירותיהם אין צריך שום הפרשה אפילו מדרבנן עיי"ש ובשו"ת הרב בצלאל ז"ל סי' א' ב' העמיק הרחיב בזה הרבה וכיון שכן חזרנו לדברי מרן ז"ל אך הקושיא הראשונה שנעלם ממנו דברי רבינו פ"ד עדיין לא עלתה לה ארוכה ומרפא:

הלכה יב

מכר הכותי הפירות וכו'. מרן ז"ל ציין ממתניתין דסוף מעשר דקתני הלוקח שדה ירק בסוריא וכו' וידוע דמעשר ירק אינו אלא מדבריהם כמ"ש רבינו פ"ב הל' ו' ולא ידעתי אמאי נקט לה הכי והשמיט רבינו שכירות הפועלים דקתני התם וכן תמה התוס' יו"ט עיין עליו. אך המל"מ ז"ל נראה שפוסק כר' יהודה דהותר הכל ולכך כתב סתם ואפשר דטעמו משום דהו"ל גזירה לגזירה דהא סוריא גופה אינה אלא מדבריהם מפני שסמוכה לארץ ישראל וגבי ארץ ישראל לא קתני לה להדיא אלא שלא ידעתי למה דילגה מרן ז"ל

בהעתקתו המשנה ותו קשיא במ"ש שרבינו פוסק כרבי משום דאתי כחכמים וכו' ולקמן גבי קונה פירות מן הכותי בסוריא כתב דהיינו כרבן שמעון בן גמליאל דהך מתניתין גופה והו"ל פסקי דסתרי אהדדי דהא לרשב"ג אם לא קנה קרקע אע"פ שלא בא לעונת המעשר פטור ורבינו כתב דחייב בכל.

וראיתי להפר"ח ז"ל שכתב שדין זה של רבינו הוציאו מהתוספתא דמייתי בירושלמי שדה שהביאה שליש בפני הכותי ולקחו ממנו ישראל ר' עקיבא אומר התוספת פטור וחכמים מחייבים ופסק כחכמים וכו' ע"כ. וגם לדבריו קשה דאם איתא למה לו לרבינו להרבות דברים היה לו להעתיק הדין כמו שהוא בתוספתא כדרכו הטוב אלא מדנחית לפרש ולפרט משמע דמהך מתני' דהביא מרן ז"ל הוא דנפק"ל בצירוף זאת הברייתא שהביאה ג"כ מרן ז"ל לאלומי פסקו כרבי לכן נראה יותר כדברי מרן ז"ל.

ומה שחילק בין הגיעו לעונת המעשרות ללא הגיעו משום דבא"י קאי ודברי רשב"ג הם בסוריא דוקא אבל בא"י אפילו לא קנה אלא הפירות יש לחלק בין באו ללא באו. שוב ראיתי בב"י יו"ד סוף סי' של"א שכתב דרבינו פוסק כת"ק דעד כאן לא פליג רבי אלא בסוריא אבל בא"י מודה ליה עיי"ש ואתי שפיר דלא פליג אמה שכתב בפירוש המשנה דהלכה כסתם דהיינו הת"ק:

הלכה טו

אבל הקונה פירות וכו'. עיין מה שכתבתי לעיל הל' י' וי"ב:

הלכה יח

ישראל שלקח וכו'. עיין מ"ש מרן בשם מהר"י קורקוס ז"ל דע"כ לא פטר רבינו למעלה בשקנה הפירות מחוברין וכו' ע"כ. נ"ב התם בא"י קאמר כמ"ש בהל' י"ד והכא בסוריא קאי ומכח זה אפשר דנחתינן דרגא דבא"י בחדא סגי ובסוריא בעינן תרתי וכ"כ הפר"ח עיין עליו:

הלכה יט

ישראל שהיה לו קרקע וכו'. ירושלמי פ"ו דדמאי אמתניתין דעם הארץ שאמר לחבר ישראל שהיה לו אריס בסוריא ושילח לו פירות ואמר הרי אלו מעושרין אני אומר מן השוק לקח והוא שיהא אותו המין מצוי בשוק לא סוף דבר כשאין לו מאותו המין בתוך שדהו אלא אפילו יש לו מאותו המין בתוך שדהו מכיון שאותו המין מצוי בשוק מותר ע"כ ורבינו לא הזכיר שאמר לו מעושרין הן משום שזה אינו מעלה ולא מוריד דאף אם לא אמר כן אזלינן לקולא מפני שרוב תבואת סוריא מחו"ל באה כמ"ש המפרש שם

ומטעם זה לא הזכיר הלא סוף דבר שאמרו בירושלמי אלא סתם וכתב שהכל תלוי במצוי בשוק מאותו המין ואין צריך למ"ש מרן ז"ל דלא הוה בגירסת רבינו:

הלכה כב

פירות ארץ ישראל וכו'. מסתברא ודאי דבנמרחו בחו"ל איירי דאי נמרחו בא"י הרי נתחייבו והיכי יופקע חיובם וכן הבין המל"מ עיין עליו האמנם בחלוקה דפירות חו"ל נראה שאין הדין כן מדמסיים רבינו ואם נקבעו וכו' אחר שנכנסו לארץ חייב מדבריהם וכבר הטריח עצמו מרן ז"ל בלשון זה דבאמת הוא קשה להלום. ומ"ש רבינו **חייבים בחלה** הוא הדין תרומה וכו' דכי הדדי נינהו וכמ"ש מרן ז"ל בסוף פרקין עיי"ש ועיין פ"כ דאיסורי ביאה הל' ג' ודין המעשר שוה לתרומה כמ"ש רבינו בסוף פרק זה:

הלכה כג

עפר חו"ל וכו'. הר"ש והרע"ב ז"ל פירשו דבספינה נקובה איירי וכ"כ התוס' במנחות דף פ"ד ופ"ק דגיטין דף ז' ורבינו סתם הדברים כדרכו הטוב להעתיק הלשון השנוי וכבר כתב פ"ה דדמאי דכל כלי שאינו נקוב אינו חייב בתרומות ומעשרות אלא מדבריהם:

הלכה כו

וכן יראה לי וכו'. וכ"כ בר"פ דלקמיה ועיין מ"ש בהל' כ"ב:

פרק ב

הלכה א

כל אוכל אדם וכו'. כתב מרן ז"ל שאע"פ שכתוב דגן תירוש ויצהר סובר רבינו דלאו דוקא אלא הוא הדין לכל דדמי להו ופשטא דלישנא דירושלמי בריש מעשרות ודספרי פרשת עשר תעשר מסייעא ליה וכו' ע"כ. נ"ב מהירושלמי יש קצת הוכחה אמנם מהספרי איני יודע מה הוכחה יש שהרי ריבה התם אפילו ירקות דלכו"ע הם דרבנן ומ"ש דלישנא דגמרא דריש פרק כיצד מברכין הכי הוא מעשר אילן דבארץ גופה מדרבנן ע"כ אין משם הכרח דהתם קאי אדברי ר' עקיבא גבי צלף דידוע שהוא פרי גרוע ואין תרומתו אלא מדרבנן וכ"כ מרן גופיה פ"א דמעשר שני הל' ג' עיי"ש והמל"מ ז"ל הקשה מההיא דבכורות דף נ"ד דמוכח התם דמאי דלא כתיב בתורה אין חיובו כי אם מדרבנן וצ"ע עכ"ל. וגם מהא לא איריא דהתם סתמא קאמר ושני מינין בעלמא מנלן וכו' ולדעת רבינו הכוונה לאותם שאינן דומין לדגן תירוש ויצהר והילך ראיה עצומה לדעת רבינו שהזכירו התוס' שם ממתני' דפרה דקתני דבילה של תרומה שנפלה לתוך מי חטאת וכו' והאוכלה במיתה ע"כ מדחייב עליה מיתה מוכרח שתרומת התאנים היא מדאורייתא ומסכים

[ו]הולך עם הסוגייאות שהזכיר מרן ז"ל דתאנה חייבת מן התורה. שוב ראיתי להתוס' יו"ט ז"ל פ"א דפרה שגם הוא הביא סיוע לדברי רבינו מאותה משנה ולשיטת הראב"ד והתוס' ורש"י ז"ל צריך לידחק דמיתה לאו דוקא כמ"ש התוס' שם:

הלכה ב

הכרשינין וכו'. בפ"א דטומאת אוכלין הל' ט' כתב רבינו הכרשינין אם יחדן למאכל אדם מטמאים טומאת אוכלין וכיון שכן בלא שנת רעבון נמי היה ראוי לחייבן אלא דסירכא דלישנא דירושלמי נקט וכמ"ש מרן ז"ל וניחא טפי דבאותו זמן הוי מאכל כל אדם:

הלכה ג

אבל הקצח וכו'. פי' הערוך ז"ל שדומה לכמון אלא שהקצח שחור ע"כ ואף שאינו ראוי לאכילה חייב בתרומות ומעשרות לבית הלל מפני שהטעם שלו יפה ללב עיין להתוס' יו"ט ז"ל פ"ה דעדיות:

הלכה ד

תמרות של תלתן וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דהראב"ד מפרש דר' עקיבא חולק על רבן שמעון בן גמליאל ודבר תימה הוא וכו' רבינו בפירוש המשנה כתב והלכה כר"ע לבדו תיבת לבדו מורה שגם לרשב"ג קאי ומעתה אינו פלא על הראב"ד ז"ל אך לא ידעתי איך יתרץ הראב"ד ז"ל מתני' דפ"א דמעשרות דקתני סתמא התלתן משיצמח דמשמע דהתלתן לכו"ע חייב במעשר ומוכרח לחלק בין תמרות לתלתן כדברי רבינו בהל' ח':

הלכה ח

התלתן וכו'. להשגת הראב"ד ז"ל כבר כתבתי בהל' ד' עיי"ש:

הלכה י

ומנין יודע וכו'. במתניתין פ"ק דמעשרות תנן התלתן משתצמח התבואה והזתים משיכניסו שליש ורבינו פ"ב דמעשרות הל' ה' כתב התלתן משתהיה זרעה ראוי לצמיחה אם נזרע וכיון ששיעור השליש היינו שזורעו ומצמיח אמאי לא תני ליה להתלתן בהדי תבואה וזתים ומדקתני שיעורא לתלתן ושיעורא לזתים ותבואה משמע דלאו כי הדדי נינהו ובתוס' יו"ט ז"ל פ"ק דתרומות ראיתי שהקשה קושיא זו על הרע"ב ז"ל וגם על הירושלמי עצמו שמשם הוציאו רבינו והוסיף עוד דבר"ה דף י"ב לא מצי יהיב סימנא על הבאת שליש אלא קאמר דקים להו ואם איתא דהבבלי ס"ל כהירושלמי הא איכא מוכיח על השליש וכו' והניחה בצ"ע. אך לענ"ד נראה בעיקר הקושיא ע"פ מ"ש רבינו פ"ק דמעשרות וז"ל תלתן כדי שתצמח וכו' עניינו שיהיה זה התלתן כל כך קשה ומבושל שיהא צומח כשיזרעו אותו ע"כ משמע שהתלתן אין שיעורו בשליש כשאר תבואה

לשיצמח אלא בעי טפי וזהו מ"ש שיהיה כל כך קשה ומבושל וכו'. ודבר זה נראה לענ"ד שהוא מוכרח מצד עצמו שהרי בירושלמי אמרו התלתן כדי שתצמיח כיני מתניתא כדי שתזרע ותצמיח ובתר הכי אמרו א"ר זעירא כתיב עשר תעשר את כל תבואת זרעך דבר שהוא נזרע ומצמיח יצא פחות משליש שאינו נזרע ומצמיח ע"כ וזה ודאי קאי אתבואה וזתים דקתני מתני' מוכרח שהתלתן אין שיעורו בשליש אלא דקצת קשה דאי ילפינן מהאי קרא דרבי זעירא אמאי קתני שיעורין אחרים בשאר פירות במתני' כיון דעכ"פ בעינן שליש לכל המתעשרין שהוא כדי שתצמח וי"ל על פי מ"ש בתלתן דדוקא בזתים ותבואה הוא דאמרינן דשליש בישולן מזריע ומצמיח אבל שאר פירות האילן בעי טפי והתוס' שם בר"ה כתבו דכל הנך שיעורין הוא הבאת שליש שלהם והוא מכוון למ"ש שבח לקל יתברך וגם שם הזכירו דברי רבי זעירא הנ"ל משמע שהבינו בפשיטות דזה הירושלמי לא פליג אגמרא דידן כלל אלא דמר אמר חדא ומר אמר חדא ועל דרך שכתב מרן פ"ד הל' ט' ד"ה האומר וכו' ודו"ק:

הלכה יא

וכן ההפקר וכו'. ופרטי ההפקר כתבם רבינו פ"ב דהל' נדרים הל' י"ד וכו' עיי"ש:

הלכה יב

הפקיר קמה וכו'. עיין מה שהשיג הראב"ד ז"ל הילכך כשהפקירם הפקיע אותם מן התרומה ונפטרו ודוקא כשלא עשה מהם גורן אבל עשה מהם גורן חייבים ואפילו בעיר ע"כ מדכתב לשון אפילו משמע דלא מבעיא בשדה אלא אפילו בעיר וקצת קשה דרבינו פסק לעיל הל' ט' גבי לקט וכו' דבשדה חייב ובעיר פטור וידוע דלקט וכו' מתורת הפקר נגעו בה ואם איתא למה לא השיגו לעיל ולזה י"ל דהתם גבי לקט פטרוהו בעיר מפני שהשכנים רואים שהוא מאסף מעט מעט א"כ הוי לקט ודאי והוא פטור משא"כ בשדה וכמ"ש רש"י ז"ל שם משא"כ באלו שמנה רבינו דאין שייך חילוק זה אכן קצת קשה דבריש פ"ב דהל' מעשר משמע דהשוה סתם הפקר ללקט וכו' דבעיר פטור ובשדה חייב ויש ליישב ודו"ק:

הלכה יד

אם היה שמן וכו'. ואם היה יין מזלפין בו כמ"ש ז"ל ועיין להמל"מ ז"ל שהאריך בפרטי דין זה:

הלכה טז

כל המפריש תרומה גדולה או תרומת מעשר. ולא הזכיר הפרשת פאה וכו' מפני שאין בה מעשה אלא מניעתו. ולא תיקנו ברכה אלא בעשיה עיין להרשב"א ז"ל בתשובה סי' (תר)י"ח ופרטי ברכה זו ביארם רבינו סוף פ"א דהל' מעשר:

פרק ג

הלכה ג

כגון תרומת החרובין. לפי מ"ש רבינו פ"א דמעשר שני הל' ג' דחרובי צלמונא וכיוצא בהם שאין ראוים למאכל רוב האדם הוו מתעשרות מדברי סופרים אבל שאר חרובין הם כשאר אילנות שלדעתו הם מן התורה כמ"ש ברפ"ב צ"ל דהכא דוקא באותם שאין ראוים קאמר שאין הכהנים מקפידין עליה וגם לשון התוספתא פ"ד סתמא קאמר ולא ביארה מפני שכיון שהזכיר ההקפדה ממילא מובן וצ"ל דגם הירקות כיון שחיובם אפילו בארץ אינן אלא מדרבנן כמ"ש רבינו פ"ב הל' ו' גם הם מתעשרים לכתחילה אחד משישים דומיא דתרומת חו"ל והעציץ שאינו נקוב וכ"כ המל"מ ז"ל אף שלענ"ד יש לגמגם מדלא הזכירום בתוספתא זו:

הלכה ד

אין תורמין וכו'. דברי רבינו ברורין דבירושלמי ובגמ' דידן פרק כל המנחות מפיק לה מדכתיב ונחשב לכם תרומתכם דגזרת הכתוב היא שיתרום במחשבה ובאומד הדעת אלא שהראב"ד ז"ל ס"ל דטעם הכתוב כדי שיתרום בעין יפה וכן דעת הר"ש ז"ל והתוס' בגיטין דף ל"א וזהו מ"ש מרן ז"ל שטעם הראב"ד ז"ל לא הוזכר בגמ' ושאינו מבין דבריו וכו'. אלא שראיתי להמל"מ ז"ל שתמה על דברי מרן ז"ל דכוונת הראב"ד היא פשוטה דכשהוא תורם מאומד כיון שאינו יכול לכוין דעתו היא הן חסר הן יתר (וכו') [מכוונתו] ובתרומה ליכא שיעור אבל כשהוא במדה דעתו לתרום דוקא מה שהוא כוונתו ואם יוסיף או ימעט נמצא מקלקל ע"כ ונראה דיפה כיון ז"ל.

עוד תמה המל"מ במ"ש מרן דמה לנו ולקפידתו וכו' שדין זה לא נאמר אלא גבי מעשר שיש לו שיעור אבל בתרומה דליכא שיעור ליכא קלקול אלא כשהוא מקפיד וכו' ע"כ. וזה אינו דמהיכן נפקא לן האי מילתא דבמקפיד איכא קלקול ובשאינו מקפיד ליכא כיון שלא נזכר זה בגמ' לא בבבלי ולא בירושלמי ובמ"ש מרן על דברי הר"ש אבל עדיין יקשה דאיכא למיחש שמא יוסיף בתרומה ונמצא תרומתו מקולקלת ע"כ כתב עליו הפר"ח דאין זה כלום שיכול להרבות בתרומה כמה דבעי כיון שיש כאן שיירי חולין ע"כ והיא

משנה ערוכה והזכירה רבינו בדין הבא ולענ"ד נראה דאעיקרא דדינא הוא דמקשה אמאי וכו' ועוד עיין לקמן בדין הבא:

הלכה ה

המרבה בתרומה הואיל ושייר מקצת חולין וכו'. קצת קשה דאמאי לא חיישינן להפסד הלוי שהרי הוא מפסיד במעשרותיו בהכרח וגם אינו מקיים מצות מעשר שצוותה לו תורה. וי"ל עם מ"ש מרן ז"ל לעיל דלב בית דין מתנה והו"ל הפקר שהוא פטור ודו"ק:

הלכה י

תרומת מעשר וכו'. והתוס' ז"ל בגיטין דף ל"א כתבו לרבנן דפליגי אאבא אלעזר בן גמלא מודו דמאומד הוי תרומה אבל אין מצוה לעשות מאומד עיי"ש ודברי רבינו סתומים ואפשר ללמדו מדין ישראל שהפריש מעשר בשיבולים שכתב אח"ז דסתמו באומד:

הלכה יג

ישראל שהפריש וכו' קודם שידוש וכו'. לשון הברייתא שבלים סתם וידוע דשבלים היינו קודם שידוש ורבינו נקט הך לישנא משום סיפא דאין הלוי חייב וכו' אבל אם דש ישראל וכו' והמל"מ ז"ל נסתפק בכמה ספקות בדין זה ואין להאריך עד יבא מורה צדק במהרה בימינו. ומ"ש בספרי רבינו

קודם שיפריש תרומה גדולה בנוסח אחר כתב יד מוסיף שנתן ללוי חייב הלוי להפריש ממנו תרומה גדולה ותרומת מעשר וכו':

הלכה טז

תרומת מעשר וכו'. דברי רבינו מגומגמים הרבה וכבר הראב"ד ז"ל השיג עליו מהירושלמי ותוספתא ומרן ז"ל הטריח עצמו ליישב דברי רבינו ועדיין יש בו מן הקושי כמבואר גם הפר"ח ז"ל הקשה על דרכו של מרן ז"ל ופי' באופן אחר וסוף דבר הניחו בצ"ע עיין עליו. ולענ"ד נראה הדרך הנכון שרבינו לא נמשך בדין זה אחר הירושלמי מפני שנראה היפך מתני' על דרך שכתב מרן ז"ל אלא נמשך אחר התוספתא דקתני כמה יהא בתרומת מעשר של דמאי ויוליכנה לכהן אחד משמנה בשמינית במה דברים אמורים בשל דמאי אבל בשל ודאי אפילו כל שהוא אסור במה דברים אמורים בטהורה אבל בטמאה אפי' כל שהוא מותר וכן אתה אומר בתרומת מעשר שבשאר פירות אם יש בה כשיעור נותנה לכהן ואם לאו משליכה לאור ושורפה ע"כ וה"פ דקאי אמתני' דקתני חבית של שמן שנשפכה וכו' וכמה תהא בתרומת מעשר של דמאי ויוליכנה לכהן אחד משמנה לשמינית ע"כ וכ"כ רבינו שם בתחילת המשנה דאיירי בשמן או יין של תרומה והשתא מפרשה התוספתא במד"א בשל דמאי אבל בשל ודאי דהיינו שמן או יין אפילו

כל שהוא אסור לישראל ליהנות ממנו אלא צריך הוא ליתנו לכהן והדר קאמר במד"א בטהורה אבל בטמאה אפילו כל שהוא פי' דבדמאי הוא דאפילו בטהורה אנו נותנים בה שיעור ואם פחות אינו חייב ליתנו לכהן אבל בטמאה דהיינו הודאי שהזכיר אפי' כל שהוא ומוכרחים אנו לפרש הברייתא כך דאל"כ איך יתכן שתהיה הטמאה חמורה מהטהורה ובתר הכי מפרש שבשאר פירות אם יש בהם כשיעור נותנן לכהן ואם לאו משליכה לאור כלומר בודאי ובטהורה דהא לא מפלגינן אלא בשמן ויין אבל שאר פירות הדרינן לשיעורא דמתני' והן הן דברי רבינו ממש בלי חסרון ויתרון שמתחילה הזכיר סיפא דתוספתא דשאר פירות דאם יש בהם השיעור נותנם לכהן ואם לאו משליכן לאור ושוב כתב דביין או שמן אפילו כל שהוא מוליכה לכהן ומכיון שכתב סתם משמע אפילו טמאה כדברי התוספתא מכ"ש דשמן אפילו טמא יהנה בו הכהן כדרך הנאתו כמ"ש רבינו פ"ב הל' י"ד והיין ג"כ ראוי לזילוף כדאיתא בב"ק דף קט"ו ושוב כתב ובלבד שתהא תרומת מעשר ודאית וכו' דהיינו התרומת מעשר שהזכיר תחילה ונתן בה שיעור והשתא מפרש דאותו שיעור לא נאמר אלא בתרומה ודאי וטהורה אבל בדמאי אי נמי ודאי וטמאה פחות מכשיעור אינו מטפל בה ונראה דרך נכון ויש מי שרצה להגיה התוספתא שאמרה אבל בטמאה אפי' כל שהוא דצ"ל כשיעורו ואיך שיהיה נראין הדברים דרבינו נמשך אחר התוספתא דוקא והמעיין יבחר.

ומ"ש בספרי רבינו הטהורה בנוסח אחר כתב יד וטהורה:

הלכה יז

כיצד היו לו וכו'. במשנה אמרו סתם שלא מן המוקף משמעותו דלא יתרום מזה על זה ורבינו אשמועינן חידושא דאפילו שמקצת התרומה מן המוקף מ"מ לכתחילה לא יתרום ואם הפריש שלא מן המוקף תרומתו תרומה משמע דס"ל דדרשא דממנו אסמכתא בעלמא היא ודלא כהרשב"א והתוס' דס"ל דהוי דרשא גמורה ורבינו לא הזכיר דבשבתות ויו"ט הותר שלא מן המוקף כסברת התוס' פרק האשה רבה (יבמות דף צ"ג) וזולתן מפני שפסק בפ' כ"ג דהל' שבת דאין מגביהין תרומות ומעשרות ואם הגביה במזיד לא יאכל עד מוצאי שבת ועיין להמל"מ והפר"ח ז"ל:

הלכה כב

וכן המניח פירות להיות מפריש עליהם תרומה גדולה וכו'. אין זה כי אם מכח דרשא דאת מקדשו ממנו שהזכיר (חסר) [לעיל] ובפ"ה הל' י"ג כתב דהמפריש תרומה ממעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו אין תרומתו תרומה משמע שאם ניטלה תרומתו אז תרומתו תרומה והוא ממתני' דהתם לפי גירסתו ומרן ז"ל כתב שם דלרבותא נקט שלא ניטלה

תרומתו ומוכרחים אנו לומר כן מכח דרשא דאת מקדשו ממנו דאין לחלק בין סתם חולין למעשר ראשון שהרי פסק רבינו בפ"א דמעשר ראשון אין בו קדושה כלל והיינו אחר שניטלה ממנו תרומת מעשר וכיון שכן על כרחך דרשא דאת מקדשו קיימא אכולהו אכן בפירוש המשנה ראיתי לרבינו דברים מגומגמים וכבר עמד עליהם התוס' יו"ט ז"ל עיין עליו:

הלכה כד

הרוצה להפריש תרומה גדולה וכו'. מרן ז"ל ציין ממשנה פ"ה דתרומות והוא טעות סופר דאין שם דין זה ומצאתיו בפ"ה דדמאי וכ"מ להרמ"ע ז"ל כתב יד:

פרק ד

הלכה ב

אבל התורם משלו וכו'. כתב מרן ז"ל פרק אין בין המודר וכו' ומשמע דממילא נפשטא גם בעיא ראשונה ע"כ נראה דכוונתו דכיון דמסיק בבעיא שניה דתורם משלו על שאינו שלו טובת הנאה שלו מעתה קם ליה ההוא דלעיל אמתני' דתורם את תרומותיו וכו' דקאמר אלא לאו אדעתא דנפשיה ומשלו תורם על של חבירו וכו' אלא לאו אין צריך דעת ודחיית רבא באומר לא משגחינן בה דההיא בשל בעל הכרי ואנן מוקמינן לה בשלו על של חבירו מכל שכן דר' יוחנן גופיה אפשר דהוציא דינו מהך מתני' גופה ובהכי מיתרצה תמיהת המל"מ על דברי מרן ז"ל עד שהוצרך להביא עצות מרחוק דהריטב"א ז"ל כתב דילפינן לה מההיא דרב הונא פ"ק דבכורות הפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ופסקה רבינו פי"ב דביכורים הל' י"ג עיי"ש דאף דראיה נכונה היא מ"מ אין כאן תמיהא על מרן ז"ל כאמור:

הלכה ג

התורם שלא ברשות וכו'. מרן ז"ל טרח להליץ בעד רבינו מהסוגיא דאלו מציאות דף כ"ב ומ"ש בגירסת ה"נ מסתברא וכו' בס' אסיפת זקנים הביא גירסאות אחרות עיי"ש. ועיקר ההכרח לענ"ד נראה לדעת רבינו ממ"ש שם רבא דלא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה היא וניחא ליה דמשמע אף שלא עשאו שליח וכפשטא דסוגיא דפ' האיש מקדש וכן דעת הסמ"ג עשין קל"ד והרב ב"י יו"ד סי' של"א ועיין להט"ז ז"ל שם שהאריך בזה ויישב דברי רבינו:

אם בא בעה"ב וכו'. כתב המל"מ ז"ל מכאן ולהבא נעשית תרומה ולא למפרע ירושלמי פ"ק דתרומות הלכה א' ע"כ ולא ידעתי למה כתב כן בסתמא בדעת רבינו כיון דמהסוגיא

דאלו מציאות לא משמע הכי דפריך וכי נמצאו יפות מהם תרומתו תרומה אמאי בעידנא דתרם הא לא הוה ידע וכו' משמע דתרומתו תרומה היינו גם למפרע:

הלכה ה

קטן שהגיע וכו'. וכמ"ש רבינו ריש פרק י"א דהל' נדרים ועיין עוד פ"ב דנזירות הל' י"ג:

הלכה ו

האומר לשלוחו וכו'. כתב המל"מ ז"ל הטור יו"ד סי' של"א כתב על דברי רבינו וז"ל אבל הר"ש פסק דאפילו בשל תורה סמכינן אשליח עושה שליחותו וכו' הילכך אם יודע שכריו תרום לא חיישינן לשמא תרם אחר ע"כ ודברים הללו תמוהים בעיני ולא יכולתי להולמם דהא בגמרא אמרינן דאף אם מצאו תרום דאין חזקתו תרום דילמא איניש אחרינא שמע ותרם והו"ל תורם שלא מדעת עכ"ל והיא קושיא עצמית על הטור ז"ל דאלו להר"ש (סוף הלשון חסר)

הלכה ז

אפילו אחד מצ"ט. בנוסח אחר כתב יד אפילו אחד ממ"ט ונראה דגירסא נכונה היא עיין לרבינו בפירוש המשנה:

הלכה ח

ואם לא היו ממחין ותרם הראשון כשיעור. בנוסח אחר כתב יד מוסיף אין תרומת השני תרומה ואם לא תרם הראשון כשיעור תרומת שניהם תרומה וכן היא הגירסא בשו"ע סי' של"א סעיף ל"ה ויתיישב קצת מ"ש מרן ז"ל:

הלכה י

אריס שתרם וכו'. על מ"ש מהר"י קורקוס שהביא מרן ז"ל אפשר דהיינו בתורם על חלקו של בעה"ב כתב המל"מ ז"ל פי' שתרם על חלקו של בעה"ב לבד אבל הכא בתורם על חלקו עם חלק בעה"ב דכיון דתרם על הכל דינו כשותפין ע"כ ודבריו מגומגמים דדברי מהר"י קורקוס ברורין שהרי כתב והכא בתורם על חלקו משמע דחלקו לבד קאמר תדע שהרי סיים וכדמסיים בתוספתא ובתר הכי חילק בין לכתחילה לדיעבד ומשמע דערב לו יותר בכוונת דברי רבינו ואם נפרש דהתירוץ הראשון בתורם חלקו עם חלק בעה"ב הלא טוב הוא מן השני ואיך שיהיה אין לנו שום הכרח לפרש דברי מהר"י קורקוס כן:

הלכה יא

ואם היו הבעלים רודפין אחריהן. בנוסח אחר כתב יד אין שם תיבת אחריהן:

הלכה יד

פועל שאמר וכו'. הקשה המל"מ ז"ל לגירסת רבינו שכתב מרן ז"ל דגריס בתוספתא כנוס ותרום מההיא דגיטין דף כ"ט דאמרינן דאף דאמר שקול חפצא והב גיטא ושינה ונתן הגט ולקח החפץ דלריש לקיש הגט כשר כיון שכבר נעשה רצונו שלקח החפץ וא"כ תיקשי לר"ל מברייתא זו דלמאי אצטריך לטעמא דאין הגורן נכנס אלא אם כן נתרם תיפוק לי דכל שכנס כבר נעשה רצונו וליכא קפידא במה שהקדים כנוס עכ"ל. ולענ"ד נראה אפשר דתרומה שאני דכתיב בה כן תרימו גם אתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם וכיון ששינה מדעתו של בעה"ב הוא דאין תרומתו תרומה להכי אצטריך לטעמא דאין הגורן וכו' והיכא דנראין הדברים דיש קפידא בדבר אז דייקינן לישניה ודאי כההיא דפ"ב דביצה דף כ' ההוא דאמר הבו ליה ארבע מאה זוזי לפלוני ולנסיב ברתי אמר רב פפא ארבע מאה זוזי שקיל וברתיה אי בעי נסיב וכו' טעמא דאמר הבו ליה ולנסיב אבל אמר לינסיב והבו ליה אי נסיב שקיל ואי לא נסיב לא שקיל וכן ההיא דשליח שהזכירו התוס' שם בגיטין דנראין הדברים שיש קפידא בדבר:

הלכה טו

הנכרי שהפריש וכו' ומדבריהן וכו'. מכאן קשה למ"ש מרן ז"ל פ"א הל' י"א דרבינו פסק כרב פפא ורבינא דלא גזרינן משום בעלי כיסין דהרי רבינו הזכירו כאן להדיא וכבר כתבתי שם ועיין עוד פ"ו דביכורים הל' י':

הלכה יז

וכן המפריש תרומה. בנוסח אחר כתב יד אין שם תיבת וכן:

פרק ה

הלכה א

כיצד תורם תאנים על הגרוגרות. משום דתאנים בעודן לחים נקראים תאנים וכשמייבשים אותם נקראים גרוגרות כדתנן הקרובים מביאין ביכורים תאנים ורחוקים מביאים גרוגרות ועיין להר"ש ז"ל שם:

הלכה ג

חוץ מן הזונין על החטים מפני שאינן אוכל אדם. הכי תנן בסוף פ"ב ומכיון שאינן אוכל אדם אלא ליונים כדאיתא בירושלמי פ"ק דכלאים אף שהם מין חטים כמ"ש שם א"ר יונה מין חטים הן וכו' ר"י אמר אף הארץ זונה הוו זרעין חטין ומסקא זונין והני זונין מדור המבול הם ולא חזו לאכילה אלא ליונים ע"כ וכיון דלא חזו לאכילה אין מחמיצין

ונפק"מ אם נמצאו בתוך האורז בפסח אחר בישולם נראה דאין לאוסרם כיון שאינן אוכל אדם ובעיר הזאת נהגו לאוסרם ע"פ רבם נר"ו אך מן הדין נראה לענ"ד שאין בהם שום איסור ולא דמי לשאור שאסרה תורה אף שאינו מאכל אדם חדא דשאור עיקרו לאכילה ועוד שראוי לחמץ בו כמ"ש בפ' כל שעה ומימינו לא שמענו בשום מקום שיאסרו הזונין בפסח:

הלכה ד

ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו וכו'. וא"ת מאי שנא ממפריש חלה מן הקמח דאינה חלה אפילו בדיעבד כדתנן פ"ב דחלה ופסקו רבינו רפ"ח דהלכות ביכורים ותירץ הר"ש ז"ל דשאני הכא דרבייה קרא עיי"ש:

הלכה ה

משיברור. נוסח אחר כתב יד משיכבור כבר מקצת תורמין מן הכבור על שאינו כבור. ומ"ש
המכניס שבלים וכו' מפני שהמלילות נקבעים למעשר כמ"ש פ"ג דמעשר הל' ה' וסתם שבלין של חטים דוקא:

הלכה ז

אין תורמין מן הטהור וכו'. בירושלמי מפקי לה מדכתיב כדגן מן הגורן והרע"ב ז"ל כתב משום גזרה שמא יתרום שלא מן המוקף משא"כ בתרומת מעשר דשרי שלא מן המוקף כמ"ש רבינו פ"ד הל' י"ט שרי לכתחילה לתרום מן הטהור על הטמא כמ"ש רבינו כאן. ובפירוש המשנה רפ"ב דתרומות הביא רבינו פסוק דאת מקדשו ממנו והוא מגומגם דהך קרא בתרומת מעשר הוא כמ"ש כאן:
והלכה למשה מסיני וכו'. לשיטתיה אזיל דכל באמת אמרו היא הל"מ והרע"ב ז"ל פי' כאילו היא הל"מ ועיין מה שכתבתי לעיל פ"ו דמתנות עניים הל' ה':

הלכה ח

במה דברים אמורים וכו'. אחלוקא דשוגג לחוד קאי וה"ק הך שוגג הוא דוקא שלא ידע וכו' אבל אם ידע וכו' ודלא כהתוס' בבכורות דף כ"ג שכתבו דכסבור מותר חשיב שוגג עיי"ש וסיום דין זה
וכן בתרומת מעשר והמדפיסין טעו וכן הגיה הרמ"ע ז"ל בכתב יד:

הלכה ט

אין תורמין מן המחובר וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל ועיין לכנסת הגדולה בנימוקיו על רבינו וכבר כתבתי הנראה לענ"ד בפ"ז דהלכות אישות הל' ט"ז עיי"ש. ולענ"ד נראה עוד דהא

דהצריך רבינו הבאת שליש הוא מהמשנה דפ"ק דמעשרות דקתני התבואה והזתים משיכניסו שליש דמשמעותו לכל הפירות והירקות כמ"ש התוס' פ"ק דר"ה דף י"ב וכבר כתבתי בזה בפ"ב הל' י' עיי"ש:

הלכה יא

שנאמר שנה שנה. וכן פירש רש"י בר"ה דף י"ב אמנם רבינו בפירוש המשנה הוציאו מדכתיב והרמותם ממנו תרומת ה' ואין זה קפידה והדרשא תדרש:

הלכה יב

אין תורמין מפירות הארץ על פירות חו"ל וכו'. משנה שם פ"ק דתרומות (דמ"ח) [משנה ה'] דקתני [עלה בתוספתא פ"ב ה"ט] אין תורמין מפירות א"י על פירות סוריא ולא מפירות סוריא על פירות א"י ובנוסח אחר כתב יד כתוב כן בדברי רבינו וצ"ל שהסופרים השמיטוהו כי נראה שהוא מוכרח:

הלכה יג

המפריש תרומה וכו'. קשה דרבינו בפ"ג הל' כ"ב פסק וכן המניח פירות להיות מפריש עליהם תרומה גדולה צריך שיהיו טבולים לתרומה ע"כ. ואיך כתב כאן דאפילו שלא ניטלה תרומתו אינו יכול להפריש וכן הקשה התוס' יו"ט ז"ל ותירץ דמחשב בלבו קאמר עיי"ש והמל"מ ז"ל תירץ דהתם מיירי שהם טבולים לגמרי מתרומה גדולה ותרומת מעשר והכא באינן טבולים אלא לתרומה גדולה לבד ולענ"ד אין בידינו הכרח בדברי רבינו שדבריו סתומים אך ממה שלא הזכיר כאן הדרשא דאת מקדשו ממנו נראה קצת כדברי המל"מ ז"ל:

הלכה יז

התורם מן הדמאי על הדמאי וכו'. ולא דמי לתורם מעציץ שאינו נקוב על שאינו נקוב דתרומתו תרומה ואין צריך דבר אחר משום דהתם שניהם שוין מדרבנן משא"כ בדמאי דאפשר דאחד מהם הוא טבול מדאורייתא ועיין לרבינו בפירוש המשנה:

הלכה יח

אין תורמין שבלים על החטים. מרן ז"ל לא ציין מהיכן נפק"ל והוא מספרי הביאו רבינו בפירוש המשנה שומע אני יתרום שבלים על חטים וענבים על יין וזתים על שמן ת"ל כדגן מן הגרן וכו' ומ"ש

ואם תרם אינה תרומה פי' אפילו תרומת הזתים והענבים עצמן וכמ"ש רבינו שם. ומ"ש בספרי רבינו

לפי חשבון בנוסח אחר כתב יד אלא לפי חשבון ועיין למרן ז"ל:

הלכה כא

היה בלבו לתרום מן היין וכו'. בנוסח אחר כתב יד נמחק ואין שם אלא היה בלבו לתרום חומץ וכו' אינה תרומה ולפי מ"ש מרן ז"ל גירסא מוטעית היא זו:

הלכה כב

וכן התורם קישות וכו'. בס' כתב יד קדמון מצאתי כתוב וז"ל שמא תאמר מה בין קשות מרה שאתה מחייבו בתרומה לשקדים המרים שהם פטורים יראה הטעם ששקדים המרים מין בפני עצמו הוא שתולדתו בכך אבל קשות תולדה שלה מתוקה אלא שלאיזו סיבה נתחדש בה מרירות והראיה מה שחבר עמו אבטיח ונמצא סרוח ולפיכך חייבים ואינו מן הפטור על החיוב אלא שהוא מן הרע על היפה ותרומתו תרומה אלא שחוזר ותורם ואע"פ שדרך כלל אמרו במסכת תרומות התורם מן הרע על היפה תרומתו תרומה ולא אמרו שיחזור ויתרום פירשו בו שכל שהוא מתכוין לכך תרומתו תרומה ואין צריך לחזור ולתרום אבל כל שדעתו לתרום מן היפה ונמצאת רעה הואיל ובטעות הופרש צריך לחזור ולתרום וזהו לשון ונמצאת מרה אלא שמ"מ תרומתו תרומה שהרי כשידע בכך ג"כ תרומתו תרומה ויש שואלים א"כ היאך אמרו במס' תרומות בתורם חבית של יין על יין ונמצא חומץ שאם ידע שהיתה חומץ עד שלא נתרמה אינו תרומה והלא יין וחומץ אחד הוא וא"ת שיין וחומץ שני מינין הן כמו שביארנו לענין תערובת יין נסך ומה תאמר לדעת גדולי המחברים שעשאוהו לענין י"נ שני מינין ולענין תורם מזה על זה כתבו הם בפירוש שהם מין אחד ואעפ"כ פסקו שאם היתה חומץ בשעת הפרשה אינו תרומה ואין זה אלא מן הרע על היפה ונראין הדברים שהיין כבר בדקו ומצאו יין והיה סבור שבשעת ההפרשה היה יין ומאחר שבדק וגילה בדעתו שאינו רוצה אלא ביפה וטעה ונזדמן לו רע אינה תרומה אבל בקשות אע"פ שמ"מ הוא היה סבור בה שאינה מרה מ"מ לא גילה דעתו בכך מאיר"י בקדושין:

הלכה כה

בג' פרקים וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דרבינו השמיט הקדים שלאחר התקופה ע"כ היינו טעמא מפני שהוא מפרש תקופת ניסן וכמ"ש בפ"ד דקידוש החודש וכ"כ התוס' יו"ט ועיין עוד בס' לחם יהודה ז"ל. ומ"ש בספרי רבינו
בן מ' יום בנוסח אחר כתב יד בן נמחק וכמ"ש מרן ז"ל:

הלכה כו

המניח פירות וכו'. התוס' ז"ל אוקמוה בערב שבת ויו"ט ורבינו לשיטתיה אזיל כמ"ש פ"ג הל' כ' ופ"א דמעשר הל' ו':

פרק ו

הלכה א

תרומה וכו' ובהמתן. עיין מ"ש פ"ט הל' ז' ומ"ש בספרי רבינו
ואשת כהן שמת בגמרא אמרו אשת כהן שמרדה וכן מצאתי בנוסח אחר כתב יד ואשת כהן שמת לא יתכן אלא ביש לה זרע וכמ"ש לקמיה הל' ח':

הלכה ב

לפיכך נותן וכו'. הראב"ד ז"ל השיג על רבינו ומרן ז"ל כתב דבירושלמי מוכיח כדברי רבינו ע"כ. וקשה קצת דבחולין דף ק"ל א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין שאין נותנין מתנה לכהן עם הארץ שנאמר לתת מנת לכהנים וללוים למען יחזקו בתורת ה' כל המחזיק בתורת ה' יש לו מנת ושאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת ומדקתני סתמא משמע דבין טהורה בין טמאה קאמר. וי"ל עם מ"ש רבינו בפירוש המשנה שלא פרט בהם כהן תלמיד חכם מעם הארץ אלא על דרך הטוב והיפה וכו' אבל שיהיה אסור לתתם לע"ה לא וכו' והטעם שלא נקדים באלו המתנות כהן חבר על זולתו לפי שאין בהם קדושה ולא נחוש שמא יטמאו אותה ע"ה ע"כ. גם התוס' שם כתבו קרוב לזה עיין עליהם:

הלכה ד

חרשת ושוטה וכו'. הנה ידוע דחרשת ושוטה שהשיאה אביה הוו קידושין גמורין מן התורה כמ"ש רבינו פ"ג דהל' אישות הל' י"א ולכך דייק רבינו לכתוב אפילו השיאה אביה דאילו היא עצמה אינה מקודשת אלא מתקנה דחז"ל כמ"ש שם פ"ד הל' ט' ובשוטה אין כאן קדושין אפילו מדברי סופרים כמ"ש שם ומטעם זה כלל רבינו דין השוטה עם החרשת דאילו בגמרא בעדותו של ר' יוחנן בן גודגדא אין שם אלא חרשת ובמסקנא דגמרא הגזרה היא משום שמא יאכיל חרש בפקחת בתרומה דרבנן אטו תרומה דאורייתא וכבר נתעורר בזה מרן ז"ל ולא תירץ כלום. אך אפשר עם מ"ש הרשב"א ז"ל שם דגזרות קשורות זו בזו הן וכו' עיין עליו וכן כתב רש"י ז"ל עוד אפשר באופן אחר ע"פ דברי רבינו דכי מקשו בגמרא וליכול קטן אוכל נבלות הוא דהא לאו קושיא היא דהכא בידים היא ולפי שיטתו השיבו גזרה שמא יאכיל חרש בפקחת ולכך לא קאמר אלא להורות דאין חוזר בו מתירוצו הראשון ולשיטת רבינו דאפי' בקידשה אביה אתי שפיר טפי ודו"ק:

הלכה ה

ועבד עברי הרי הוא כתושב ושכיר. כתב מרן ז"ל דהיינו המוכר את עצמו ע"כ וא"ת למאי אצטריך מיעוטא דכספו למוכר עצמו מאחר שכבר מיעטנו מכרוהו בי"ד מתושב ושכיר מכל שכן מוכר עצמו דהרי אינו נרצע ואין רבו מוסר לו שפחה כנענית משום דהרי הוא כישראל ואסור בשפחה כמ"ש רבינו פ"ג דהלכות עבדים וצריך לומר דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא אך תמהני על הרב קרבן אהרן שם שלא נרגש בשום דבר בהך דרשא דשכיר דסמוך ונראה שם הביאו הדרשא דשכיר ותושב וכו':

הלכה ו

ואינו משלם דמי מה שאכל. ראיתי להמל"מ ז"ל שכתב וז"ל תמהני בדין זה שפסק רבינו מההיא דאמרינן ר"פ אלו נערות דף (ל"א) [ל'] מאי איכא בין רבא לאביי איכא בינייהו זר שאכל תרומה ומוכח התם דלא מפטר מתשלומין אלא בשתחב לו בבית הבליעה ומצי לאהדורי ע"י הדחק אי נמי במשקין הא לאו הכי לא מפטר וצ"ע עכ"ל. ואני שמעתי ולא אבין דודאי גברא חזינא וכו' דדברי רבינו הם לקוחים מהגמרא דכתובות דף ל"ב כר' יוחנן דבממון ומלקות מלקא לקי ממונא לא משלם והלכה רווחת בכל מקום דאין אדם לוקה ומשלם ופסק רבינו בכמה מקומות ומחלוקת אביי ורבא הוא בפירוש דברי רבי נחוניא בן הקנה שהיה עושה יום הכיפורים כשבת לתשלומין והיינו לענין כרת או מיתה בידי שמים דוקא וכ"כ רש"י ז"ל שם ד"ה זר שאכל וכו' ומתבאר ג"כ ממ"ש פרק כל שעה (פסחים דף ל"ב) ד"ה כר' נחוניא בן הקנה הרי מבואר כשמש דמיתה בידי שמים דוקא קאמר ומדיהיב טעמא רבינו שאינו לוקה ומשלם משמע דבדליכא מלקות כגון במזיד בלא התראה פשיטא דמשלם וגם פסקו להדיא בפ"י הל' ה' אכל תרומה במזיד אם היתה טהורה משלם וכו' גם בהל' כ' פסק דאכל תרומה טמאה משלם וכו' וכיון שכן מה כל החרדה הזאת על רבינו ודין הקדימה וכו' כבר פסקו פ"ב ופ"ג דהלכות גניבה:

הלכה יז

מפני בנה שמישראל. בנוסח אחר כתב יד נמחק:

פרק ז

הלכה א

וטמא שאכל וכו'. דוקא בתרומה קאמר דאילו בשאר קדשים חייב מפני טומאתו וכמ"ש פי"ח דפסולי המוקדשין הל' י"ג:

הלכה ג
שנאמר ואחר יאכל מן הקדשים. הכי איתא בירושלמי רפ"ב דבכורים ועיין להמל"מ ז"ל:

הלכה ו
שהרכיבה על עור הגמל וכו'. בנדה דף י"ד אמרו סתם רוכבי גמלים אסורין לאכול בתרומה ופי' רש"י שאיבריהם מתחממין בבשר הגמל ע"כ ורבינו שהוסיף עוד אפשר דנפק"ל מההיא דאמרו שם דהעור מביא לידי חימום וצ"ל דע"י הרגשה קאמר דאל"כ אין שכבת זרע מטמא וכמ"ש רבינו פ"ה דאבות הטומאות הל' ד' וכ"כ התוס' ז"ל:

הלכה ז
אם לא נתהפכה בשעת תשמיש וכו'. בלשון אחר שהביא רש"י ז"ל פרק יוצא דופן שכשהיא מתהפכת באותה העת הזרע נחלק ואינו יוצא בבת אחת:

הלכה ט
והוא שיטמא אותו כהן מיוחס. ראוים הדברים למי שאמרן ודין כהן מיוחס עיין לרבינו פ"כ דאיסורי ביאה:

הלכה י
כהן ערל וכו'. הרב לח"מ ז"ל פ"ט דהל' קרבן פסח הקשה על רבינו דאיך פסק כר' אליעזר במקום ר' עקיבא דהלכה כר"ע מחבירו ע"כ. ולענ"ד נראה דמדאמרינן התם דף ע"ב הברייתא דערל שהזה וכו' האי תנא תנא דר"ע הוא וכו' משמע דלא קי"ל כוותיה וכ"כ הרב ז"ל ועוד י"ל דהתם דף ע"ד אמרו ומאן תנא דפליג אר"ע תנא דרבי יוסי הבבלי היא וכו' נמצא דר"א ור"י הבבלי פליגי אר"ע ומלישנא דסתם תלמודא גופיה משמע דיחידאה הוא ולכך פסק כר"א ומלבד זה כיון דלא אפליגו אלא בדרשא דקראי אין דרכו של רבינו להקפיד ומביא הדרשא שנראית לו יותר פשוטה. עוד הקשה הרב לח"מ ז"ל דאיך פסק רבינו כר"א הא בהל' איסורי ביאה פי"ג פסק דגר שמל ולא טבל אינו גר ובפ"א דהל' מילה פסק דקטן שנולד מהול צריך להטיף ממנו דם ברית וא"כ לא מצי סבר כר"א דר"א לא אייתר ליה תושב ושכיר להכי אלא משום דאית ליה התם הכי אלא אי לא הוה מוקי קרא לדר"ע וכיון דמוקמינן קרא לדר"ע גבי קטן וגר היכי פסקינן כר"א גבי תושב ושכיר וכו' וצ"ע ע"כ וזהו שם בדף ע"א דמוקי הך תושב ושכיר לר"ע הכי אך רבינו נמשך אחר הסוגיא דפ' החולץ (יבמות דף מ"ו) וחכמים אומרים מל ולא טבל טבל ולא מל אינו גר עד שימול ויטבול ומוכח התם דהלכתא כוותייהו דא"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול וכו' ובפרק רבי אליעזר דמילה אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם

ברית וכו' וכמ"ש מרן ז"ל שם וכיון שכן שפיר פסק רבינו בהל' מילה ואיסורי ביאה וגם בהא דגזירה שוה דתושב ושכיר מלבד האמור גם בפסחים דף צ"ו מוכח הכי כמ"ש רש"י ז"ל שם ד"ה בן נכר וכו' ולענין מ"ש להראב"ד ומרן ז"ל לכשנגיע שם נחכים אי"ה:

הלכה טז

אנדרוגינוס שנבעל וכו'. עיין מ"ש הראב"ד [ומה] שהליץ מרן ז"ל בעד רבינו ועיין עוד להרשב"א בשיטתו פרק הערל. ומ"ש בספרי רבינו
אין זכר פוסל בנוסח אחר כתב יד מוסיף לאכול:

הלכה יז

עבד של שותפין וכו' אינו מאכיל. לשון יתר הוא ונראה דיש למוחקו אי נמי להגיה הרי זה וכו' ועיקר הדין בתורת כהנים ומפקי לה מכי כספו הוא אמנם בירושלמי שלהי תרומה קאמר דאפילו יש לו לישראל אחד ממאה שבו ומפיק לה מדכתיב כי יקנה נפש ורבינו לא חש לפרש כי פשוט הוא:
וכל המאכיל בתרומה וכו'. למה שתמה מרן ז"ל דבפ"א פסק כריש לקיש דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן וצ"ע עכ"ל. יתיישב קצת עם מ"ש מרן גופיה שם ודברי הסמ"ג ז"ל שהביא הוא עצמו שם דלר' יוחנן הוי תרומה דרבנן לרבנן והוי הלכה כמותו לגבי ר"ל ע"כ. גם התוס' שם ד"ה אמר ליה ר' יוחנן לריש לקיש וכו' כתבו דאע"ג דר"י גופיה אית ליה לקמן דלרבנן תרומה בזה"ז דרבנן הכא אליבא דרבי יוסי קיימי וכו' ע"כ. גם המל"מ ז"ל האריך בזה ובהסכמה עלה דאף בתרומה בזה"ז דרבנן הרי היא כשל תורה לכל חקתיה זולת בתערובתה וכו' עיי"ש והרואה יראה שעדיין הוא מגומגם:

הלכה יח

אפילו קנין הקנין וכו'. בנוסח אחר כתב יד אפילו קנין הקנין אוכל וקנין האוכל מאכיל אחרים וקנין שאינו אוכל אינו מאכיל אחרים:

הלכה כ

נשא שניה וכו'. מרן ז"ל כתב וז"ל בפרק הבא על יבמתו אמרינן דלר' יוחנן משתמרת לביאה פסולה דרבנן אוכלת ומ"מ איני יודע מנין לנו בנשואה ממש לומר כן ועוד מנין לנו דעבדי צאן ברזל שלה יאכלו ע"כ. ואפשר דכיון דאפי' מחייבי לאוין אוכלת משום דתפסי בה קדושין כ"ש שניה דמדאורייתא שריא ליה ומינה דעבדי צאן ברזל יש להם לאכול דומיא לחייבי לאוין שהקדים וכ"ש הוא כאמור. שוב מצאתי בירושלמי פי"א דכתובות דתני להדיא רבי ראובן בעא קומי רבי מנא עבדי שניות מהו שיאכלו בתרומה אמר ליה שתוק ויפה לך וכו' היא אוכלת עבדיה אינן אוכלין ע"כ. ומכאן נראה פשוט

שהוציאו רבינו ומדקמתמה וא"ל שתוק ויפה לך משמע ליה לרבינו דבעבדי צאן ברזל קאמר דאילו עבדי מלוג אין כאן תמיהא דהא מתניתין דאלמנה לכהן גדול יוכיח דאף שהיא אוכלת עבדי מלוג אינן אוכלין אלא ודאי דבעבדי צאן ברזל קאמר וצדקו דברי רבינו ומעין זה מצאתי שכתב שם הרב שדה יהושע ז"ל ונכון:

הלכה כא

וכן אם נכנסו לחופה וכו' שהחופה פוסלתן מלאכול. משמע דס"ל דחופה גרידא קונה וקצת קשה דבפ"י דהלכות אישות הל' ב' פסק דאם היתה נדה אע"פ שנכנסה לחופה ונתייחד עמה לא גמרו הנישואין והרי היא כארוסה עדיין שוב ראיתי למרן ז"ל שם שהקשה כן בשם הר"ן ז"ל ולא תירץ כלום ולענ"ד יש לחלק:

פרק ח

הלכה ג

היתה נשואה לישראל ומת בעלה וכו'. יבמות דף נ"ח בנישואין חששו בזנות לא חששו וכיון שכן צ"ל שמת בעלה בו ביום וכן פירש רש"י ז"ל ורבינו דרכו להעתיק לשון הגמרא ולכך כתב סתם:

הלכה ד

בת ישראל שנשאת לכהן וכו'. כתב מרן ז"ל דפסק כרבנן דס"ל ילוד מאכיל וכו' ובאין לו בנים קאמר וכו' ע"כ וממ"ש בפירוש המשנה ג"כ נראה דפסק כרבנן ובאין לו בנים קאמרי ובב"י סימן של"א כתב ז"ל דרבינו פוסק כהרי"ף ז"ל עיין עליו והתוס' יו"ט ז"ל כתב בזה עיין עליו.

ובשביל העובר שכתב רבינו כאן הוא נתינת טעם ולעיל הל' ב' הוא נמשך וק"ל:

הלכה ה

היבם כיצד וכו' שנאמר וכהן וכו'. וכתבו התוס' בשם ר"ת דאסמכתא בעלמא היא דמדין תורה אכלה והא דדרשינן בת ישראל לכהן דאכלה בתרומה מקנין כספו דרשא גמורה היא עיין עליהם:

הלכה ו

יבם כהן וכו'. עיין בהל' יבום פ"ב. ומ"ש

אבל מן הנישואין וכו' מסתברא דאף דביאה גרועה מהניא מן הנישואין מ"מ כוונת ביאה בעינן לאפוקי ישן או שיכור או אם נתכוון לדבר אחר והטיח ביבמתו דאף שהיא ביאה גמורה הו"ל כמאן דליתא כמ"ש רבינו שם:

הלכה יד

מי שנשאת וכו'. עיין מ"ש רבינו לעיל הל' ב' ובמ"ש מרן ז"ל בפט"ו מהלכות אישות ובהגהות מהרמ"ע ז"ל כתוב שצ"ל דאיסורי ביאה:

הלכה טו

או שהיתה מן הנשים וכו'. ופרטותיהם עיין בפ"ב דהל' סוטה ופי"ח דאיסורי ביאה. ומ"ש

וכל אשת כהן וכו' כתב מרן ז"ל כלומר אפילו אשה שלא קדם לה קינוי וסתירה ע"כ. ולפ"ז טמאה אני לך אי נמי לבעלי הוא דקאמרה וק"ל:

הלכה טז

קטנה וכו'. רב גובריה דרבינו זלה"ה לכלול הג' מחלוקות בדין אחד וכמ"ש מרן ז"ל אמנם המחלוקת השלישי מבואר יוצא במכ"ש:

פרק ט

הלכה א

או ליד שלוחה שעשתה לקבלה. כצ"ל דמעיקר הדין כיון שהגיע ליד שלוחה היא מגורשת ואח"ז כתב

האשה שעשתה שליח וכו' דכיון דאפשר שמצא הבעל חוץ לעיר ונתן לו הגט דין הוא שתאסר מיד:

ואם אמרה קבל לי גיטי במקום פלוני וכו'. משנה שם ואוקמוה בדאמרה ליה התקבל לי גיטי במתא מחסיא וזמנין דמשכחת ליה בבבל והכי קאמרה ליה משקל כל היכא דמשכחת ליה שקליה מיניה גיטא לא הוי עד דמטית למתא מחסיא ע"כ וכיון שכן יש לתמוה על רבינו למה סתם ולא ביאר וכן הקשה התוס' יו"ט ז"ל. ולענ"ד יש לנו דיוק עצמי בדברי רבינו שכתב אינה אסורה עד שיגיע השליח לאותו מקום ולשון המשנה עד שיגיע גט לאותו מקום משמע דכי אמרינן עד שיגיע הגט לאותו מקום הוא דקפדינן אמקום וכו' משא"כ אם נאמר דאינו גט עד שיגיע השליח תו לא קפדינן אגט גופיה ועוד היה נראה דהא דפריך בגמרא והאמרת רישא לא הוי גיטא הוא דוקא לדעת תנא קמא דפסיל אבל לר' אלעזר כשר הוא משום דאיהי בעל כרחה מתגרשת כמ"ש בגמרא שם וכן פסק רבינו פ"א דגירושין וכיון שכן לדידן לענין דינא אין אנו צריכים להך אוקמתא דודאי בכל גווני הוי גיטא אלא שראיתי לרבינו פ"ט דהל' גירושין הל' ל"ד שפסק כת"ק דהתם עיין עליו:

האומר לאשתו ה"ז גיטך וכו'. ראיתי להרב צבי אשכנזי בתשובה סי' (פ"ז) [ק"ו] שתמה על רבינו דהכא חייש לשמא ימות ובריש עבודת יום הכיפורים פסק כרבנן דר' יהודה דלא חיישינן שמא תמות אשתו וסיים דלא ירד לסוף דעת רבינו עיין עליו. ולכאורה הייתי רוצה לתרץ עם מ"ש התוס' שם בריש יומא דמשמע דגם רבנן דר"י מודו דחיישינן לשמא ימות ולא פליגי התם א"ר יהודה אלא משום דלא אפשר דא"כ אין לדבר סוף אך ראיתי להרב ז"ל דלא נחה דעתו בתירוץ זה. ולכן נראה לומר דהכא כיון דלענין אכילת תרומה היא דבמיתה ואין לנו שום גבול לאימת ימות דין הוא לאוסרה מיד כדי שלא תבא לידי מכשול מכל שכן דהא אפשר לה בחולין וכן תירצו בגמרא שם:

הלכה ב

אבל מי שנגמר דינו בבי"ד והניחוהו בבית הסקילה וכו'. אף דבגמרא לא הזכירו אלא גמר דין סובר רבינו דלאו דוקא מדתנן בסנהדרין שהיה אחד רוכב על סוס וסודרין בידו מצאו לו זכות וכו' ופסקו רבינו פי"ג מהל' סנהדרין וכמ"ש מרן ז"ל ודלא כהתוס' שכתבו שם דמ"מ לא שכיח אך מאי דקשה קצת על רבינו דבפ"א דהלכות ערכין הל' י"ג כתב דמי שנגמר דינו בבי"ד של ישראל להורגו על עבירה שעבר וכו' שהוא כמת ולמה לא ביאר דהיינו דוקא שהניחוהו בבית הסקילה כמ"ש כאן דהא מהך סוגיא דהכא הוא שהוציאו וכמ"ש מרן ז"ל שם אך נראה שיש לדייק במ"ש להורגו על עבירה שעבר שאלו לכאורה הם דברים טפלים ומיותרים דכיון שנגמר דינו פשיטא שהוא להריגה ותו שהרי חשבו כמת ועוד על עבירה שעבר וכי תיסק אדעתין שיהרג בלא עבירה אלא היינו טעמא מפני שראה רבינו שבגמ' לא הזכירו אלא גמר דין וחשבוהו כמת מוכרח דהיינו באופן שכמעט אין בו תקוה ולכך הוסיף דברים אלו כדי שיובן דהיינו באופן שרחוק הדבר לתקוה וכאן ביאר דהיינו בית הסקילה וכו' ולא נאמר שרבינו סותר דברי עצמו ויתורץ מ"ש המל"מ ז"ל עיין עליו ובפ"ו דהל' גירושין בסופו כתב רבינו דין בי"ד של כותים וכתב שם הרב המגיד ז"ל שלא כתב בביאור בבי"ד של ישראל מפני שבעונותינו בטלו וכו' ע"כ ולפי מ"ש רבינו כאן ובהל' ערכין א"צ לזה שהרי כבר הזכירו ודו"ק.

ומרן ז"ל היה גורס בדברי רבינו

ולא תאכל אשתו אם היא בת ישראל לכהן ומכח זה הקשה עליו דהיה לו לכתוב דין בת כהן לישראל אמנם בגירסתינו ולא תאכל אשתו סתם וקאי אלעיל וק"ל:

הלכה ג

הניחה בעלה גוסס וכו'. מרן ז"ל נראה שהיה גורס בדברי רבינו או זקן וכו' ומכח זה כתב מה שכתב אמנם בגירסתינו אין כתוב אלא חלוקה דגוסס:

הלכה ד

אמרה לה צרתה וכו'. עיין מ"ש הראב"ד ז"ל מוכרח כמ"ש מרן ז"ל דגירסא אחרת היתה לו בגמרא והרש"ך ח"א דף פ"ג הניח דברי הראב"ד בצ"ע:

הלכה ז

ישראל ששכר בהמה מכהן וכו'. לשון המשנה כרשיני תרומה מאכילין אותם לבהמה ולחיה ולתרנגולים ישראל ששכר פרה מכהן מאכילה כרשיני תרומה וכו' ופי' הרע"ב כרשיני תרומה עיקרם למאכל בהמה דאי עיקרם למאכל אדם היה אסור להאכילן לבהמה וכו' ע"כ וכן כתב הר"ש ז"ל שם והביא לשון התורת כהנים הם יאכלו הם אוכלים ואין הבהמה אוכלת יכול לא תאכל בכרשינים ת"ל נפש ע"כ וכ"כ התוס' שם ביבמות דף ס"ו ד"ה כרשיני תרומה אמר ר"י דעיקרם קיימי למאכל בהמה דאל"כ היה אסור ליתנן לבהמה משום הפסד קדשים ע"כ אלא דקשה קצת דמאי איריא מר"י הוה מצו לאתויי מהתו"כ ואיך שיהיה קשה על רבינו למה לא הזכיר כרשינים בכל אלו הדינים גם בריש פ"ו כשהזכיר היתר אכילת תרומה לבהמה לא ביאר וכבר נרגש המל"מ ז"ל שם ולא תירץ כלום ומאי דאפשר לומר דרבינו לא רצה לבארו לרוב פשיטותו שהרי דין הפסד התרומה פשוט ויוצא מכמה משניות כמ"ש רבינו פי"א ואפילו פיטום השמן שהוא למעליותא נאסר מטעם זה כמ"ש שם הל' ג' גם בגידולי תרומה פסק שם בסוף הפרק דאם דש החטים של תרומה תולה כפיפה בצואר הבהמה כדי שלא תאכל בתרומה ובין בכהן בין בישראל קאמר כסתם מתניתין פ"ט. אף דראיתי להרע"ב ז"ל שם שפירש שאסור להניחה לאכול בתרומה אם אינה פרתו של כהן ע"כ דמשמע דאם היתה של כהן היה מותר וזה סותר למ"ש הוא עצמו בפי"א ותמהתי על התוס' יו"ט איך לא נתעורר בזה ויש לידחק ודו"ק. שוב מצאתי לרבינו פ"ה דשמיטה ויובל הל' ה' שפסק שהפירות המיוחדים למאכל אדם אין מאכילין אותם לבהמה והדברים ק"ו לתרומה שהרי היא במיתה:

הלכה י

יראה לי וכו'. וכן פסק פ"ג דמכירה אמנם בפ"ו דהלכות מעילה הל' י' פסק בהיפך ועיין מ"ש מרן ז"ל שם ועיין מ"ש בזה בפ"ד דאיסורי מזבח הל' י"ג:

פרק י

הלכה א

זר שאכל תרומה וכו'. בתורת כהנים תניא יכול תהא הפרשתו מקדשתו לחייב עליו קרן וחומש ת"ל ונתן לכהן את הקדש מתנתו מקדשתו לחייב עליו קרן וחומש ואין הפרשתו מקדשתו לחייב עליו קרן וחומש דברי ר' מאיר ר' אלעזר ברבי שמעון אומר אף הפרשתו מקדשו וכו' ופי' הרב קרבן אהרן ז"ל יכול וכו' שמשעה שהפריש התרומה היא מקודשת לענין שאם אכלה חייב לשלם קרן וחומש אף קודם שיתן אותה לכהן ע"כ וחלק עליו המל"מ ז"ל דמעולם לא שמענו חילוק זה בתרומה אלא משעת הפרשה נתקדשה ומה שנחלקו בברייתא הוא בתשלומי תרומה דהויא כתרומה לכל דבר והוא ממ"ש הכתוב ונתן לכהן את הקדש ודרשינן דבר הראוי להיות קדש וכו' והכי מוכח בירושלמי רפ"ו ע"כ ולפ"ז לענין החיוב מיתה ג"כ לכו"ע הוי משעת הפרשה אלא שיש להסתפק דרבינו פ"ד הל' ט"ז פסק הפריש תרומה במחשבתו ולא הוציא בשפתיו כלום ה"ז תרומה שנאמר ונחשב לכם תרומתכם במחשבה בלבד תהיה תרומה ע"כ. מעתה אם גילה מחשבתו ובא אחד ואכלה במזיד צ"ע אם יתחייב מיתה:

הלכה ב

ואחד האוכל תרומה טהורה. בנוסח אחר כתב יד נמחק וכתוב שם ואחד האוכל תרומה טמאה בשגגה ואחד האוכל קרן וחומש וכו'. ומ"ש
שגם השתיה בכזית הטעם הוא מפני שלא מצינו בה אלא לשון אכילה לכך שיערו שגם השתיה בכזית משא"כ בשאר איסורין דכתיב בהו שתיה דשיעורה ברביעית ועיין בשו"ת זרע אברהם ז"ל דף ה':

הלכה ג

כדי אכילת פרס. דהיינו ג' ביצים שוחקות כמ"ש פ"ח דשאר אבות הטומאות:

הלכה ד

התרומה וכו'. טעם אלו החמשה מפני שכולם נקראו תרומה כמ"ש בגמ' וחייבים עליהם מיתה משא"כ הטבל דאף שהוא במיתה כמ"ש רבינו פ"י דמאכלות אסורות הל' כ' מ"מ לא נקרא תרומה לענין חיוב החומש ואין קדושתו כקדושת התרומה כמ"ש שם פי"ד הל' י"ז.
ועל מ"ש רבינו

ומן הדין היה וכו' אבל אמרו חכמים וכו' מרן ז"ל ציין בפרק הזהב ע"כ. ושם נאמר דמתני' ר' מאיר היא דס"ל עשו חז"ל חיזוק לדבריהם כשל תורה ולכאורה אין זה טעמו של רבינו עד שמכח זה והכרח אחר השיג התוס' יו"ט ז"ל על מרן ז"ל וכתב דרבינו נמשך בזה אחר הירושלמי דפ"ק דדמאי דאמר כן ר' זעירא להדיא עיי"ש אך עדיין יקשה דאיך הניח רבינו הגמרא בבלית ופסק כהירושלמי לכן נראה יותר לומר דכוונת מ"ש בזו עשו חיזוק וכו' היינו טעמא כדי שלא יזלזלו דהיינו דברי רבינו וכ"מ להסמ"ג ז"ל (עשין) [לאוין] רנ"ח שאחר שהעתיק כדברי רבינו סיים כדאיתא בפ' הזהב וזה סיוע אמיתי לדברי מרן הקדוש.

ומ"ש התוס' יו"ט דרבינו השמיט דמאי בהל' מאכלות אסורות ליתא דלא נקרא השמטה וכמ"ש בסוף פט"ו עיי"ש:

הלכה ה

אכל תרומה במזיד וכו'. ושמן ראוי להדליק וכמ"ש פ"ב הל' י"ד וחייב ליתן דמי הנאתן כמ"ש בגמרא דף ל"ו ועיין מ"ש פ"ו הל' ו' בענין המזיד ובנוסח אחר כתב יד כתוב אכל תרומה במזיד אם התרו בו לוקה ואינו משלם ואם לא התרו בו אם היא טהורה וכו'. ומ"ש בספרי רבינו

זתים ורמונים בנ"א כת"י כתוב התותים והרמונים והיא נוסחא אמיתית וכן אמרו בגמ' והוא מוכרח:

הלכה ו

האוכל תרומת חמץ וכו'. עיין בפי' המשנה לרבינו שלכאורה דבריו תמוהים וכבר עמד עליהם התוס' יו"ט ז"ל והרמ"ז ז"ל הליץ בעד רבינו עיין עליהם:

הלכה ז

והסך יין ושמן וכו'. לא מצאתי מהיכן הוציאו ז"ל גם מרן ז"ל [לא] ציינו ואפשר דסברא דנפשיה היא. ועל מ"ש

או גמע את החומץ עיין מה שכתבתי לענ"ד פ"ב דשביתת עשור:

הלכה ט

זר שבלע וכו' דמי עצים של ראשון. בנוסח אחר כתב יד דמי עצים לראשון והיא גירסא נכונה ובעיקר הדין ראיתי להרב בן חביב ז"ל בס' שמות בארץ שהקשה דהכא משמע דחשיבי כמעוכלים ולפיכך השני אינו משלם אלא דמי עצים וקשה דרבינו פסק פי"ד דמאכלות אסורות הל' ג' דאם אכל חצי זית והקיאו וחזר ואכלו חייב אלמא לא חשיב כמעוכל והוא מהסוגיא דסוף פרק גיד הנשה ע"כ. ועדיפא מינה הו"ל לאקשויי מרבי

יוחנן ארבי יוחנן דההיא דסוף פרק גיד הנשה מר"י היא והא דזר שבלע שזפין היא מרב שיזבי אמר ר' יוחנן וכיון שכן הו"ל לתלמודא לאותובי מר"י אר"י אלא ודאי נראה דאין כאן קושיא דמדנקט שבלע ולא נקט שאכל משמע דדוקא קאמר וכן פירש רש"י ז"ל שם שבלע בלא כסיסה וכ"כ הרב קרית ספר ז"ל וידוע שאלו השזפין הם פרי הנוצר מהרכבת זתים ורימונים כמ"ש הרע"ב ז"ל פ"ק דכלאים ונראה שהוא נאכל כמות שהוא ואם יכסכסו בשיניו תו לא מהני ולא מידי ולכך כשחזר והקיאו כמות שהוא אכתי חזי להסקה ולעולם דלא חשיב כמעוכל דכיון שהקיאו כמו שבלעו אין שייך בו שום עיכול וכמ"ש שם בסוף פרק גיד הנשה להדיא גבי אכילת שאר איסורין עיי"ש אלא שמחמת שהראשון קנאו כמ"ש רש"י ז"ל ונמאס בבליעתו תו לא חזי כבתחילה ולכך אין משלם השני אלא דמי עצים וק"ל:

הלכה י

המאכיל הפועלים ואת האורחים. בנוסח אחר כתב יד אורחיו ופועליו. ומ"ש **נפשו של אדם חותה ממנו** לשון הירושלמי חתה ממנו ופירשו ז"ל לשון קצה שהקו"ף מתחלפת בחי"ת בא"ל ב"ם והצד"י בתי"ו בא"ף ב"ע זה נוכל לומר בכוונת דבריו שנפשו של אדם קץ מדבר האסור:

הלכה יט

האוכל קישואין וכו'. ואף דמן ההפקר יכול לשלם כמ"ש בדין הקודם ושביעית הפקר היא מ"מ מדכתיב לאכלה ודרשו ז"ל ולא לסחורה נאסר דפריעת חוב דמי לסחורה ואסור כמ"ש רבינו פ"ו דשמיטה ויובל הל' י' וכ"כ הרע"ב ז"ל סוף פ"ו דתרומות אמנם רבינו בפירוש המשנה נתן טעם מפני שהם הפקר ואין פורעים מן ההפקר מפני ששם פי' דמתני' דחכמים מתירים באלו לאו אכולהו קאי וכסברת ר"ל בירושלמי וכאן בחיבורו נמשך אחר דברי רבי יוחנן בירושלמי דס"ל דאכולהו קאי אלא דקצת קשה על הרע"ב ז"ל דפי' שם דחכמים לא קאי אכולהו וכאן פי' הטעם דלאכלה ולא לסחורה ותיפו"ל דאף בלא הך קרא אין משלמים מן ההפקר לפי פירושו והתוס' יו"ט לא נתעורר מזה לא ידעתי למה:

הלכה כ

ואם שילם חולין טמאים וכו'. הפר"ח ז"ל תמה על רבינו שהוא פוסק כרבי יהודה דגיטין פרק הניזקין דבדרבנן לא קנסינן שוגג אטו מזיד והכא איסור דרבנן הוא דמדאורייתא תשלומי מעליא נינהו כדאיתא בהאשה רבה וכו' וא"כ איך פסק כאן כרבנן לקנוס שוגג אטו מזיד וצ"ע ועיין בפר"ח ליו"ד עכ"ל. ושם ביו"ד סי' צ"ט ס"ק י"ב הביא הרבה מקומות

שפסק רבינו דבדאורייתא קנסו שוגג אטו מזיד ובכללם הביא הא דפרקין דאם שילם חולין טמאים וכו' והוא דבר תימה דזו ודאי מדרבנן היא כדאיתא בהאשה רבה להדיא דף צ' וכן פירש רש"י בגיטין דף נ"ד והוא סותר דברי עצמו למ"ש כאן ואיך שיהיה לעיקר תמיהתו כאן יש לישב עם מ"ש שם דבאיזה מקומות לא פסק רבינו כן מכח סתם מתניתין וכו' מעתה אף אנו נאמר דבהא דתרומה איפליגו ר' מאיר וחכמים כדאיתא התם וכפי שיטתו ז"ל הוצרך לפסוק כחכמים לגבי ר"מ ועוד דרבים נינהו וק"ל:

הלכה כג

הגונב תרומה וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל ומ"מ איכא למידק וכו'. משמע דלד"ה כי לית ביה שוה פרוטה קרן נמי לא משלם ואיך כתב רבינו אם היה לו בה כזית ואין בה שוה פרוטה משלם וכו' ע"כ תמהתי על דברים אלו שהרי שם בברייתא ראשונה איפליגו ת"ק ואבא שאול בכזית דוקא ולת"ק אי הוי פחות מכזית אינו משלם ובכזית אפילו אין בו שוה פרוטה משלם וכיון שזה הוא סברת ת"ק ופסק רבינו כן מאי קושיא איכא כלל ויגדל התימה שהוא עצמו הזכיר זאת הברייתא בלשון זה וצ"ע:

הלכה כד

וחומש משום וכו'. בנוסח אחר כתב יד וקרן וחומש משום וכו':

הלכה כו

אם אכל וכו'. בנוסח אחר כתב יד כל מקום שאמרו משלם קרן וחומש אם אכל וכו':

פרק יא

הלכה א

לא יין וחומץ. בנוסח אחר כתב יד לא יסוך יין וחומץ וכן הוא לשון המשנה:

הלכה ג

אבל נותנים את היין. בנוסח אחר כתב יד יין ושמן וכו':

הלכה ו

שמן של תרומה וכו'. עיין מ"ש פ"ה דשמיטה ויובל הל' ז'. ומ"ש ע"ג **טבלא של שיש** לרבותא נקטיה דהוא הדין מינין אחרים:

הלכה ז

ואין סכין שמן של תרומה בידים מסואבות. לשון התוספתא בידים טמאים וכן העתיק רבינו בפ"ה דשמיטה ויובל הל' (ח') [ז'] ואולי דלענין תרומה החמיר ז"ל:

הלכה ח

סך הוא הכהן וכו'. תוספתא בסוף תרומות והובאה בפ"ק דכריתות דף (ע"ט) [ז'] וקאמר טעמא דכיון דכתיב ומתו בו כי יחללוהו כיון דחלליה הא אתחיל ופי' רש"י ז"ל אלמא כיון דבטלה בהתירה בטלה וכו' ע"כ. ומבואר הדבר דהוצרך לפרש כן משום דהך לא מקרי חילול דכיון שהתורה התירה הסיכה לכהן להדיא מעתה אין כאן חילול לכך פי' דהכוונה בדרך ביטול ומדכתב ז"ל דבטלה בהיתרא משמע דאי בטלה באיסור דהיינו שהישראל סך בה לא אמרינן דבטלה וזה היפך משמעות הפסוק דמשמע דכיון שנתחללה הותרה והנה רבינו בפ"ג דמעשר שני הל' כ"ג פסק וז"ל אומר אדם לחבירו בירושלים לסוך אותו בשמן של מעשר שני אע"פ שניסוכה ידו ואין זה בשכר סיכתו ע"כ והוא מהמשנה פ"ב דקתני ר' שמעון אומר אין סכין שמן של מעשר שני בירושלים וחכמים מתירין אמרו לו לר"ש אם הקל בתרומה החמורה לא נקל במעשר שני הקל וכו' ופי' רבינו שם וחכמים מתירים בזה כי הם אומרים שאין דמים למשיחת ידו ואין מקפידין בזה ואמרו (כצ"ל) אם הקל בתרומה החמורה עניינו שהיא אסורה לזרים והתירו בה בזה המעשה ר"ל שיתן הכהן לישראל שמן של תרומה וימשח אותו בו ולא נקפיד במה שידבק בידו מן השמן וכו' וכן אמרו בגמרא מה היקלו בתרומה כהדא דתניא סך כהן שמן תרומה ומביא ישראל ומעגילן ע"ג מיעיו ואינו חושש וכו' ע"כ. ולכאורה דבריו תמוהים במ"ש וכן אמרו בגמרא כהדא דתניא וכו' דמה ענין זה לזה כי מ"ש בגמרא ירושלמית הוא אמתני' שהתירו הסיכה בשמן של תרומה לכהן עצמו ודלא כר"ש שאוסר אותה ולזה הביאו הך ברייתא לסיוע סברת חכמים שלא עוד שהותרה לכהן אלא הותרה גם לישראל להתעגל מהטעם שאמרו בגמרא דידן שכיון שנתחללה הותרה משא"כ לפי' רבינו שמפרש המשנה להיתר הישראל עצמו שאין מקפידים על משיחת ידו הא לא דמיא כלל. ועיין למל"מ ז"ל שהקשה על דברי רבינו בחיבורו שם דין זה כאן וגם עמד במ"ש והניחו בצ"ע.

ולענ"ד נראה לתרץ הכל בטוב טעם וזה שלא נעלם מעיני רבינו דטעם היתר מעגיל הוא מפני שכבר נתחלל כמ"ש דהיינו שנתבטל כמ"ש רש"י ז"ל והיה להם לחז"ל להחמיר ולאוסרו לכתחילה מיהא חומרא דתרומה שהיא במיתה ולמה התירו לישראל להתעגל ומדלא החמירו שמע מינה שיש להקל בטעם כל דהו אח"כ הביא ראיה לדין משנתינו דלא נחוש לשכר במשיחת יד הישראל בשמן דאין דרך בני אדם להקפיד בזה ונגיעה בשמן של תרומה מעולם לא נאסרה ונמצא הירושלמי חולק עם גמרא דידן ומ"ש רבינו אם הקל בתרומה החמורה עניינו וכו' הכוונה בפירוש דברי הירושלמי שדין זה נפק מדין

הברייתא כלומר כשם שהקילו במעגיל כך יש להקל במושח וע"פ זה הנה מקום לדברי רבינו כאן בחיבורו שלא הוצרך להזכיר דין המשיחה דמכיון (כאן חסר) וגם לא הוזכר להדיא בשום מקום לכן הזכיר דין המעגיל וממנו גם כן נלמוד לדין המשיחה וביארו ג"כ במקומו הראוי במ"ש שהוא מהמשנה וגם שם נתן הטעם ללמדנו דאין להקפיד בזה ולפי האמור נתיישבו כל דברי רבינו. ועיין מ"ש מרן ז"ל ואם נפשך לקיים הגירסא וכו' ע"כ ולשון התוספתא ג"כ אין הזר נמנע (מלשמשינו) [מלמשחינו]:

הלכה ט

מפני שאינן ראוין למאכל אדם. פי' כשיתקשו אבל כשהם לחים אוכלים אותם ומטעם זה נתחייבו בתרומה כמ"ש רבינו פ"ב הל' ח':

הלכה יב

הסובין של חטים וכו'. לשון המשנה סובין סתם ורבינו מפרשה בשל חטים דוקא דאילו של שעורים אינן אוכל כלל אך קשה דבמשנה קתני המורסן מותר דהיינו הסובין הגסין ורבינו השמיטו ואולי משום דמילתא דפשיטא היא שהרי אין בהם שום אוכל ואפשר שלכוונה זו הזכיר חטים לאפוקי שעורין ומאי דמי ליה דהיינו המורסן:

הלכה טו

הרי שלא נתן וכו'. פי' שאחר שמיצה הג' טיפין הניחו כך ולא נתן בו שמן אחר אך קשה דהא אינו חייב לתרום אלא אחד מחמשים א"כ כמו אותם מידות של חולין תהיה של תרומה ושל חולין היו בלא הרכינה ומיצה וכן הקשו התוס' ז"ל בפ' המוכר את הספינה (בבא בתרא דף פ"ז ע"ב) ותירצו דכשקרא שם על אותה מידה גמר בדעתו שתהיה כולה תרומה עם המיצוי ע"כ ועוד היה נראה דמשום חומרא דתרומה ומפני הרואים החמירו אך ממ"ש רבינו אותה התמצית תרומה משמע דתרומה ודאית גמורה קאמר:

הלכה יז

וטובל הישראל וכו'. אף דלעיל אסר הנר לצורך הישראל צ"ל דטבילת הפתילה בשמן הוא דבר שאין מקפידין בו כלל ועיין מ"ש בהל' ח' והמל"מ ז"ל כתב דמשום סכנה הוא ולא ידעתי מנא ליה:

הלכה יח

וכן מדליקין שמן שריפה וכו'. משנה מפורשת היא בסוף תרומות אך קשה טובא דבירושלמי פ"ח דשביעית איתא ותני כן אין סכין שמן של שביעית במרחץ אבל סך הוא מבחוץ ונכנס ולא בשמן שריפה לא בבתי כנסיות ולא בבתי מדרשות מפני בזיון קדשים ע"כ והוא היפך מתני' דתרומות והר"ש ז"ל שם לא תירץ כלום אמנם המפרש שם כתב

דצ"ל דהכא מיירי בעושה כל צרכי בית הכנסת ממנו שאין לו נר אחר לשימושו אבל ביש לו נר אחר מותר והכי משמע להדיא בפרק במה מדליקין בש"ס זה עכ"ל ושם לא מצאתי גילוי לדבריו כי אם ההיא דאדא שמשא דאיתא התם והובא ג"כ בסוף מסכת תרומות שהיה שמש לחולין ושאל אם אגב החולין יכול לעשות בו צרכיו והשיבו לו שהוא בטל אגב פתילות אחרות שהוא מדליק משלו וכן פירש המפרש שם אך רבינו לא חילק שום חילוק ואפשר שהוא מפרש אותו ירושלמי לענין סיכה כמו הרישא אי נמי אפשר דהך ברייתא פליגא אמתני' ופסק כסתם מתני' והכי משמע שהרי בפ"ה דשמיטה ויובל הזכיר דין אותה ברייתא דלא יסוך במרחץ אבל סך הוא מבחוץ ונכנס וכן ציין מרן ז"ל שם והכי משמע שהרי במתני' התירו אפילו במבואות האפלים ובהך ברייתא אסר אפילו בבתי כנסיות ובתי מדרשות:

ברשות כהן. הרע"ב ז"ל פי' דהיינו כשיש שם כהן דנר לאחד נר למאה וכן דעת התוס' פרק כל שעה (פסחים דף ל"ד) אמנם רבינו מפרש במאמרו ומצותו שירשה לנו זה:

הלכה יט

והיא למודה. בנוסח אחר כתב יד למודה נמחק. ומ"ש **מותר לכהן וכו'** לא ידעתי למה נקט כהן (כאן חסר מחמת שבלה) כבתי כנסיות ובתי מדרשות ומבואות האפלין שהם צורך רבים ומצוה:

הלכה כב

והמדומע ותוספת תרומה וכו'. המל"מ ז"ל כתב וז"ל לא ידעתי מהו ונ"ל שהוא טעות סופר והגירסא הנכונה היא ותשלומי תרומה דהיינו מי שאכל תרומה בשוגג דקי"ל דתשלומי תרומה לכל דבר חוץ שאם נזרעו גדוליו חולין כמ"ש רבינו לעיל פ"י הל' ט"ו ע"כ ויש לתמוה על דבריו אלה איך לא ראה שרבינו לא הוליד זה מדעתו אלא מהמשנה דפ"ט דתרומות דקתני מדומע ובתוספתא פ"ח דקתני תוספת התרומה ואיך לא השגיח ז"ל בדברי מרן ז"ל שציינו משם ואם קושייתו היא דלמה לא מנה רבינו תשלומי תרומה הדבר מבואר שכיון שכבר הזכירו שם מה לו לכפול הדברים ואם רצה להגיה הו"ל להגיה התוספתא ולא בדברי רבינו:

אסור לטמא את התרומה וכו'. הנה ראיתי להרב בן חביב בס' שמות בארץ בכפות תמרים דף כ"ד שהקשה על רבינו מהסוגיא דהתם דף ל"ה דאמתני' דשל תרומה טהורה לא יטול ואם נטל כשר איפליגו אמוראי בטעמא חד אמר מפני שמכשירה ופי' רש"י דאסור לגרום טומאה לתרומה טהורה וחד אמר מפני שמפסידה מאי בינייהו כגון שקרא עליה שם חוץ מקליפתה החיצונה למ"ד מפני שמכשירה איכא למ"ד מפני שמפסידה ליכא

ע"כ. והתוס' ז"ל כתבו דהוה מצי למימר דאיכא ביניהו כשכבר הוכשר ע"כ ורבינו פ"ח דהל' לולב פסק כמ"ד מפני שמכשירה ובפרקין אסר לטמא את התרומה וכו' משמע דלא מתסר אלא שלא לטמא והו"ל למימר דאסור להכשיר את התרומה כמ"ש בהל' וצ"ע. עוד הקשה דבפ' י"א דהלכות פרה העתיק רבינו דין המשנה דהתם דקתני באזוב של תרומה טהורה לא יזה ואם הזה כשר והו"ל לפרש הטעם כיון דנפק"מ טובא דאי הוי טעמא מפני שמכשירה אם היה האזוב מוכשר יכול להזות לכתחילה כמ"ש התוס' וצ"ע עכ"ל. ואני הצעיר גברא חזינא תיובתא לא חזינא דהרי רבינו כתב להדיא כאן ולא יביאנה לידי טומאה והיינו ההכשר שהוא גורם לטומאה כמ"ש הרב עצמו בשם רש"י ז"ל גם להההיא דפרה אין כאן קושיא כלל דכיון דחילוק זה לא הוזכר אלא גבי אתרוג של תרומה טהורה ופסקו רבינו במקומו הראוי מה לו לכפול הדברים כיון שכבר ביארו דודאי אין לטעות ומה גם דשם פסק דאם היה האזוב מוכשר מנגבו ומזה בו ואין לטעות במ"ש רבינו כאן ולא להפסידה דפוסק כשניהם חלילה דהכא לא נחית אלא לעיקר הדין דאסור להפסיד התרומה וק"ל:

פרק יב

הלכה א

ומותר לטמא וכו'. בכורות דף כ"ז. ומ"ש **כמו שביארנו** הוא בפ' ז' הל' ח' ומרן ז"ל לא ציין מקומו אפשר מפני ששם לא נתבאר דין הנגיעה אלא האכילה אך דבר פשוט הוא:

הלכה ב

ויש שם ספיקות וכו' כמו שיתבאר. מרן ז"ל לא ציין באיזה פרק והוא בסוף פי"ג דשאר אבות הטומאות:

הלכה ג

חבית של תרומה וכו'. לא ידעתי למה הוצרך רבינו לכפול הדברים שהרי דין הראשון הוציאו מזאת המשנה וכמו שציין מרן ז"ל ומ"ש מהרי"ק ז"ל דרבינו לטעמיה אזיל וכו' הוא בהל' י"ב:

הלכה ח

אין מפקידין וכו'. הדבר גלוי וידוע שדברי רבינו לכאורה הם היפך הסוגיא דפ' הניזקין (גיטין דף ס"א) וכבר הראב"ד ז"ל השיג על רבינו ומרן ז"ל נדחק בדבר וכתב שגירסא אחרת היתה לו ועם כל זה לא נחה דעתו ז"ל עד שהוצרך לכתוב דס"ל לרבינו דמעלה

עשו בתרומה וכו' אף לפי דרכו ז"ל יש לתמוה על רבינו מה שלא הרגיש הראב"ד ומרן ז"ל דמהסוגיא והברייתא מוכח להדיא דאצל ישראל עם הארץ אין מפקידין כלל ועיקר ואצל הכהן מפקידין עם התנאים האמורים ורבינו הפך הדברים דגבי כהן החליט לאסור וגבי ישראל הצריך התנאים וזה אפשר שנכלל בהשגת הראב"ד אף שקיצר הרבה והנה ראיתי להרב אלשיך ז"ל בתשובותיו שלא נחה דעתו בדברי מרן ז"ל וכתב דרבינו מפרש דבפירות שלא הוכשרו יש (כאן חסר מחמת שהעלה נבל חבל על דאבדין ולא משתכחין) גוונא איירי וכו' וזו היא כוונת רבינו במ"ש

ובלבד שלא יהיו מוכשרים דאכולהו קאי בין אכהן בין אישראל וכו' עיי"ש. ועם כל זה לא ידעתי איך תתורץ השגת הראב"ד ז"ל דאי בלא הוכשרו כי תסיטם אשתו נדה מאי הוה והנה הדבר ידוע דכל הך שקלא וטריא דהש"ס אינה אלא אליבא דרבא דאוקמא למתני' בטומאה וטהרה ואנן בדידן קי"ל כאביי דטעמא הוי משום דרוב עמי הארץ מעשרין הם וכן פסק רבינו פ"ח דבכורים הל' י"ג ופ"ח דשמיטה ויובל הל' ז' וכ"כ להדיא בפירוש המשנה וכיון שכן יאות לנו לומר כמ"ש הרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש סי' קע"ה דלאביי דקי"ל כוותיה הא דמפקידין תרומה אצל ישראל ע"ה ולא אצל כהן ע"ה אתיא כפשטא אלא דקשיא ליה בישראל [עם הארץ] כי קושיא דתלמודא בכהן ומתרץ כתירוצא דתלמודא וכו' ולא גריס אלא ותרווייהו צריכי מוקף צמיד פתיל ולא הוכשרו מפני שיש לחוש שמא יגע בהם בידו לחה ויוכשרו ויטמאו ובהכי ניחא דהא דשקיל וטרי תלמודא בדברי רבא אינו אלא כי היכי דנילף לדידן לאביי אלא דאכתי יש לגמגם בהא דשמא תסיטם אשתו נדה שהיא השגת הראב"ד ז"ל ואפשר דכוונת רבינו במ"ש גזרה וכו' דהכוונה דאם הם מוכשרים אפילו בתיקון דצמיד פתיל לא מהני גזרה שמא תסיטם וכו':

הלכה ט

משום כדי חייו של בדד לבד. מרן ז"ל הגיה תיבת לבד א"נ דרבינו היתה גירסתו כך ע"כ. ולענ"ד אפשר דנתכוון לתת טעם לדין דבקושי התירו דבר זה משום כדי חייו לבד:

הלכה יא

וסוחטן פחות וכו'. הוי"ו של וסוחטן היא טעות סופר וצ"ל סוחטן דהיינו לכתחילה וכן אמרו בגמ' להדיא:

הלכה יג

וכן תאנים וכו' שנמצאו מנוקרות וכו'. משמע דכיון שנמצאו מנוקרות פקעה קדושתן ואין כאן משום הפסד תרומה וממילא דאין בהם מיתה אם אכלן דהא דרשינן בפ"ק

דכריתות דף (ע"ט) [ז'] ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת ואין לך חילול מזה שהרי נאסרה בהחלט ולקבורה עומדת כמ"ש רבינו ומינה דאם עבר ואכלה אין בה תשלומין דכיון דנאסרה משום סכנת נפשות אין לה דמים אך קשה דבפ"י הל' ז' פסק רבינו דאם אכל תרומה נקורה משלם קרן וחומש עיי"ש ואמאי הא כיון דאסורה משום סכנת נפשות אין דמים למתים אם לא שנאמר דכיון דאין איסורה אלא מפני הספק אם אכלה ואי איגלאי מילתא למפרע דלא מחמת נחש היא ובקדושתה עומדת אך קשה דאם איתא אמאי אסרינן הכא התרומה כולה יטעימנה לכלב או לחתול וכיוצא ואם לא יוזק תשאר התרומה בקדושתה ואולי משום דאין להפסידה בידים ולבזותה:

הלכה יז

אין ישראל חייבים וכו'. חולין דף קל"ד אין מביאין התרומה מן הגורן לעיר ואם אין שם כהן שוכר פרה ומביאה מפני הפסד תרומה וכו' ומסיק דטעמא משום דכתיב בה נתינה וס"ל לרבינו דעיקר קרא לא אתא אלא לשלא יטול הכהן התרומות מעצמו כדמייתי התם מעובדא דרבי אמי והיינו טעמא דאין מביאין דקתני בברייתא ומינה דכי קתני שוכר פרה ומביאה היינו ישראל שהכהן יתן לו השכירות דאל"כ לא ילכו הכהנים לגורן כי יסמכו על הישראל שבעל כרחו יביאנה לעיר בלא שום טורח והוצאה:

הלכה יח

אסור לכהנים וכו'. כתב מרן ז"ל דבגמרא אמרו דתרומת חו"ל אין בה משום המסייע בבית הגרנות ולמה השמיטה רבינו ע"כ. והמל"מ והפר"ח ז"ל כתבו דסמך אמה שכתב פ"ה דהלכות בכורים הל' י"ב לפי גירסת מרן שם ע"כ. ולענ"ד נראה דאם איתא מאי איריא דהביאו בדין החלה. ויותר נראה לענ"ד משום דכבר כתב בריש פרקין דתרומת חו"ל מותר לטמאה בטומאות של תורה ולקמן פי"ג הל' י"א כתב בה כמה קולות אחרות ואם הותר זה בגוף התרומה מכל שכן בפרט זה ודייק רבינו להביא הפסוק דשחתם ברית הלוי דבתרומה מן התורה אייריי:

הלכה יט

מתנות אלו. בנוסח אחר כתב יד כתוב ומתנות אלו והיא גירסא נכונה:

הלכה כב

לפרוש חוקו. בנוסח אחר כתב יד לפרוש חיקו. ועל מ"ש רבינו **והעבד שמא וכו'** בגמ' אין שם טעם זה (כאן חסר) לאסוקי מתרומה ליוחסין ורבינו בפ"כ דהל' איסורי ביאה הל' ד' פסק דאין מעלין ליוחסין (כאן חסר) כדברי רבינו ששם בהל' י"א פסק דאם העיד העד על זה שחלק תרומה על הגורן מחזיקין אותו בכהונה על פיו

והיינו בתרומה דרבנן ובהכי מתרצא קושית התוס' יו"ט ז"ל ועיין להפר"ח שהאריך בזה והוא פשוט אך למ"ש שם להליץ על רבינו שהשמיט ההיא דיוצא מבית הספר עיי"ש הביאו רבינו בפי"ד דהל' עדות:

פרק יג

הלכה א

התרומה עולה באחד ומאה וכו'. אף שהתרומה הו"ל דבר שיש לו מתירין דכל עוד שלא הגיעה ליד כהן יכול הישראל לישאל עליה כבר הקשו כן בסוף פ"ז דנדרים ותירצו דבעינן שיהא מצוה בהתרתה משא"כ התרומה דאין בה שום מצוה ומסתברא דאף אם נתערבה אחר שהגיעה ליד הכהן ורוצה למכור החולין צריך הוא להפריש כדרך זה:

הלכה ג

ועלה הסאה וכו'. הלשון מגומגם ובנוסח אחר כתב יד כתוב ונפלה הסאה:

הלכה ד

במה דברים אמורים וכו'. מרן ז"ל ציין מהירושלמי ושם לא אמרו אלא סתמא אמנם רבינו ביאר כגון חטים לחטים וקמח לקמח וכו' משמע דס"ל דקמח הוי יבש ביבש וכדעת הגהות מיימוני בשם סמ"ק הביאו הרב ב"י ז"ל סי' קנ"ג ודלא כהרשב"א בתשובותיו סימן רפ"ג דס"ל דקמח הוי לח בלח והפר"ח וא"ח סי' תמ"ז הביא סמוכות לדברי רבינו ממה שכתוב פ"ק דר"ה דף י"ג אמר שמואל לכל אין בילה חוץ מיין ושמן ונראה דהוא הדין לכל המשקין כמו שמשמע מדברי התוס' שם:

הלכה ו

סאה תרומה וכו' אם ידע וכו'. משנה פ"ה סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת ה"ז אסורה ור' שמעון מתיר ובירושלמי ר' שמעון אומר ידיעתה מקדשתה ורבנן אמרין הרמתה מקדשתה ע"כ. ובתוספתא פ"ו סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת ה"ז אסורה ור"ש מתיר אמר ר' אלעזר ברבי שמעון במה דברים אמורים בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל אם ידע בה ואח"כ נפלה אחרת ה"ז מותרת שכבר היה לה להעלות ע"כ ומלישנא דאמר רבי אלעזר ברבי שמעון ולא קאמר ר"א בר"ש אומר משמע דלא פליג אלא אתא לפרושי דעל כרחך לא אסר הת"ק אלא בלא ידע בה דהו"ל כאילו נפלו שתיהם כאחד אבל אם ידע בה אפי' ת"ק יודה דה"ז מותרת וכיון שכן פליג אירושלמי דמפרש דלר"ש ידיעתה מקדשתה ולרבנן הרמתה מקדשתה וכן נראה מדברי רבינו בפירוש המשנה שכתב וז"ל

נתבאר בתוספתא כי אמרם ה"ז אסור כשלא ידע בנפילת ראשון אלא אחר שנפלה הסאה השנית וכאילו נפלו הסאתים במאה שיהיה הכל מדומע ובזו ההלכה חלק ר"ש אבל כשנפלה וכו' ואין הלכה כר"ש ע"כ הרי שהבין ז"ל דברי ר"א בר"ש בתוספתא כאשר כתבנו דלפרש דברי הת"ק אתא והוא מכוון למה שפסק בחיבורו.

אמנם הרע"ב והר"ש ז"ל נמשכו אחר דברי הירושלמי שהרי כתבו דבשלא נודע לו נפילת ראשונה עד שנפלה שניה מודה ר"ש דכמאן דנפלו בבת אחת דמי כי פליג היכא דנודע לו בנתים וכו' ע"כ וידוע דהראב"ד ז"ל חלק על רבינו דהיכי פסק כר"א בר"ש דהוי יחידאה וכו' אלא דלכאורה דבריו קשים לשמוע דאם הוא מפרש דר"א בר"ש לא אתא לפרושי דברי ת"ק אלא דברי ר"ש זה לא יתכן דאיך יאמר דר"ש המתיר בשלא נודע איירי דמשמע אבל אם נודע מודה לת"ק וכלפי לייא הוא ואי ס"ל להראב"ד ז"ל דסברא שלישית היא היה לו לומר ר"א בר"ש אומר דאז הוה משמע דפליג אלא דלזה י"ל ע"פ הכלל דבמה לחלוק ואימתי לפרש ואיך שיהיה מבואר מהאמור דהירושלמי פליג אתוספתא בהכרח וכיון שכן יש לתמוה על מרן ז"ל שהזכיר שניהם על דברי רבינו ולא עוד אלא שתמה על רבינו דלמה לא פירש דר"א בר"ש לפרושי מילתא דר"ש הוא ולא לרבנן וכדמשמע בירושלמי (ומ"ש שם דהא כ"ש טעות סופר הוא וצ"ל דהא ר"א בר"ש) ע"כ ותמיהא מילתא דאיך הוה אפשר לפרש דר"א בר"ש אתא לפרושי דברי ר"ש דודאי אין לו משמעות כנז"ל והוא מבואר הרבה. והנה ראיתי להר"ש ז"ל שסיים על זאת התוספתא וחכמים אומרים הרמתה מקדשתה ע"כ משמע קצת שכך היתה גירסתו בתוספתא וכדי שלא נקשה דחכמים היינו ת"ק צ"ל כמ"ש דר' אלעזר בר' שמעון לפרושי מלתייהו דת"ק אתא וגם זה לא יתכן דא"כ הו"ל היפך הירושלמי להדיא והוא הזכיר שם הירושלמי עיין עליו.

ואיך שיהיה עלה בידינו דרבינו פוסק כהתוספתא דר"א בר"ש לפרושי מילתא דת"ק אתא ופסק כת"ק דהוו רבים לגבי דר"ש מכוון למ"ש בפירוש המשנה וראיתי להפר"ח ביו"ד סימן צ"ט ס"ק כ"א שכתב שהירושלמי מוכיח כדברי הראב"ד ז"ל וזה קשה דא"כ ר"א בר"ש שהיא סברא שלישית לדעת הראב"ד היינו ר"ש לפי פי' הירושלמי דקאמר דר"ש אזיל בתר ידיעה ותו קשה למה שכתב שם דרבינו פוסק כאן כר"ש דמלבד השגת הראב"ד קשה תו דהוי היפך מ"ש בפירוש המשנה שכתב שם להדיא דאין הלכה כר"ש וממה שכתבנו תבין דהמחוור בכוונת רבינו כמו שכתבנו שבח להשי"ת:

הלכה י
אם בשוגג וכו'. ובירושלמי סוף פרק ה' רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין שריבה עליהן שוגג מותרים מזיד אסורים ולאו מתני' היא שוגג מותר מזיד אסור מתני' בתרומה אתא מימר לך אפילו כל שאר האיסורין ע"כ ולזה אפשר שנתכוון רבינו במ"ש **שאין מבטלין איסור תורה וכו'** ומכאן יש ללמוד שאין לדמות שאר איסורין לדיני תרומה דאם איתא מאי קמ"ל ר"י ועיין להפר"ח יו"ד סי' צ"ט ס"ק כ"א:

הלכה יא
ונמצא שנטל. בנוסח אחר כתב יד ונמצא שבטל:

הלכה יב
אפילו היה וכו'. בנוסח אחר כתב יד אפילו מאה לגינה אחת של חולין ולגינה אחת של תרומה:

הלכה יג
נעשין סובה. בנוסח אחר כתב יד נעשין הוקף:

הלכה יד
במה דברים אמורים וכו'. לפי מ"ש התוס' ביבמות דף פ"ב גם בדין הנ"ל מה שאנו מקילין בשתי קופות ולא בעינן שיהיו מרובין החולין על התרומה היינו טעמא מפני שבתרומה דרבנן דוקא קאמר עיין עליהם:

הלכה טו
שהוא צפון צפוני. בנוסח אחר כתב יד צפון צפונו:

פרק יד

הלכה א
חמשים תאנות וכו' ואם אין ידוע וכו'. כל דברי רבינו מבוארים במשנה פ"ד ובירושלמי שם אך לכאורה הדבר קשה לשמוע דכיון דידע שיש שם חמשים לבנות וחמשים שחורות כי לא ידע איזו של תרומה נפל מאי הוי ימנה השחורות לבדן והלבנות לבדן ואותה שנמצאת יתירה על החמשים היא של תרומה וכן יש להקשות בדין העיגולין שכתב רבינו בדין שאח"ז דכיון שיודע המשקל בקל יכול לידע איזו של תרומה נפלה ואין לומר דכיון דהוי מין במינו עכ"פ בטל ומקילינן בה טפי משאר איסורין שהרי התוס' יו"ט הביא משם רב אחד שהקשה לסברת רבי יהושע שמתיר מטעם שאם היה רוצה היה דורסן והוא מהירושלמי דהא אין מבטלין איסור לכתחילה ותירץ דה"מ להרבות בהיתר

כדי לבטל האיסור אבל בכהאי גוונא שאינו מרבה אלא משנה האיסור מכמות שהיה וכו' שרי עיי"ש. ואנן קי"ל כר' עקיבא דאפילו זה אסור ודוחק לומר דלר"ע במציאות שלא ידע מודה הוא לרבי יהושע ויותר נראה לומר דהכא במאי עסקינן בשנאבדו מקצתן או אכלו מהם התינוקות עד דאי אפשר למיקם עלה דמילתא אף דמסתמיות הדברים משמע דבכל גווני קאמר:

הלכה ד

שאין משערין וכו'. ולכך דקדק לכתוב על פי מגורה ולעיל פי"ג הל' ט"ו דקדק לכתוב לתוך הכרי כלומר שנתערב ונדמע וכן העתיק בדין שתי קופות דלקמן:

הלכה ה

לפי שקרוב הדבר וכו'. מזה הכריח הר"ש ז"ל דכששתי הקופות של אדם אחד דוקא קאמר עיין עליו ובמגורות לא התנה רבינו דמתוך גדלן אין עשויין להתפנות ולהתקבץ:

הלכה ו

כדים מלאים וכו' ה"ז תעלה וכו'. פי' דחשבינן התחתונות כאילו הן מעורבות בעליונות וכתבו התוס' בזבחים דף ע"ג דלא דמי לדין התאנות לבנות ושחורות (שפסק רבינו בריש פרקין) דהתם אין השחורות ראויות להיות בספק דימוע שלעולם השחורות ניכרות מתוך הלבנות:

הלכה יא

אבל בדבר וכו'. גבי שמן שנטמא פסק רבינו לעיל פי"ב הל' י"ב דמניחו בכלי מאוס ומדליק בו ולא חיישינן לתקלה משא"כ בדבר יבש שאין שייך בו כלי מאוס וכ"כ התוס' יו"ט ז"ל:

הלכה טו

לפי שתולין וכו'. נראה דמשום סיפא אצטריכא ליה דאל"כ הרי פסק רבינו לעיל פי"ג הל' י"ד דתלינן שנפל חולין בחולין ותרומה בתרומה וק"ל:

הלכה טז

היו שתי קופות וכו'. סוף פ"ו בתוספתא אלא ששם כתוב שתי קופות אחת של תרומה טהורה ואחת של תרומה טמאה וכו' הריני אומר לתוך של טמאה נפלה וטהורה לא תאכל בטהרה עד שתתחשב שאין בכל עיסה ועיסה כביצה ע"כ ורבינו העתיק הדין סתם כדי שנבין דהוא הדין בחולין וכ"כ מרן ז"ל ודין לא תאכל הטהורה עד שתתחשב כבר ביארו רבינו לעיל הל' י"ב:

הלכה יז

שתי קופות וכו'. מבואר הדבר שיש בבות כפולות באלו שהזכיר לקמיה וגם הלשון מצריך עיון דאינו מכוון וכבר העיר מרן ז"ל בזה והביא לו פירוש משם הנגיד רבינו יהושע ז"ל עיין עליו. ואני הצעיר מצאתי בנוסח אחר ומגדל עוז שכתוב בה שתי קופות וכו' אומרין לתוך של תרומה נפלה והחולין יאכלו קליות או ילושו במי פירות ואח"כ מתחיל דין שתי קופות וכו' וכל השאר נמחק שם:

הלכה כ

והחולין יאכלו קליות. בנוסח אחר נמחקו אלו התיבות:

פרק טו

הלכה א

החביות וכו'. כתב מרן ז"ל מדתנן פ"ג דמעשר שני עד שלא גפן עולות באחד ומאה משגפן מקדשות בכל שהן ע"כ. ומלשון רבינו נראה דאפילו אחר שנאסרו יותרו ע"י הפתיחה וזה נלמד באמת מדברי רב הושעיה פרק כל הזבחים (זבחים דף ע"ד) חבית של תרומה שנתערבה במאה וחמישים ונפתחו מאה מהם נוטל הימנה כדי דימועה ושותה והשאר אסורין עד שיפתחו דמשמע דאם נפתחו כולן נוטל אחד מהם והשאר מותרין כדינן:

הלכה ג

נוטל ממנה אחד ממאה וכו' נוטל ממנה כדי דימועה וכו'. לכאורה קשה דבשלמא אם נתערב חלק מן התרומה לתוך החבית של חולין ניחא דנוטל ממנה כדי דימועה אבל הכא שנתערבה חבית שלימה של תרומה בין החביות של חולין מאי אהני דנוטל מכל אחת כדי דימועה הא אי הויא אותה של תרומה אכתי נשאר האיסור בתוכה ואי הויא של חולין זה אינו מעלה ולא מוריד. וי"ל דזה לא תקנו חז"ל אלא להיכר בעלמא כדי שלא יבואו לטעות היכא דנפתחו כולם בלא נטילת אחת מהם ועל דרך שכתב רש"י שם גבי טבעות וכו' ומ"ש בספרי רבינו ושותה המאה השאר בנוסח אחר כתב יד כתוב ושותה את השאר והמאה נמחק:

הלכה ד

כבר ביארנו וכו'. הוא בפט"ז דמאכלות אסורות אלא דקצת קשה דשם הצריך שיהיה השאור ממין העיסה וכבר הארכתי בזה שם בתחילת הפרק מה שהורוני מן השמים:

הלכה ז

כבר ביארנו וכו'. הוא בפי"ג הל' ב'. [ומ"ש]
ונמצא טעם התבשיל בבצל וכו' משום דאפשר שהבצל הוא גדול או שיש מין תבשיל שלא יקלוט הבצל טעמו:

הלכה ח

עדשים שנתבשלו וכו'. פי' הר"ש ז"ל דבצונן איירי וכן משמע קצת מדברי רבינו וצ"ל דע"י שהיית הזמן יתן טעם בבצל או יקלוט ממנו:

הלכה ט

הכובש ירק וכו'. מתני' פ"י כל הנכבשים זה עם זה מותרים אלא עם החסית וכו' ורבינו העתיק הכובש ירק וידוע דתרומת ירק אינה אלא מדרבנן לכו"ע ואפשר שנתכוון דלפי שתרומתן דרבנן לכך הקילו בכבישה ולא החמירו אלא בדבר חריף כגון בצלים וחציר ושומין משא"כ בשביעית דקאי אדיניה לאסור הכבישה וכדתנן בפ"ט הכובש ג' כבשים וכו' גם בספ"ז ורד חדש שכבשו בשמן ישן וכו' גם ידוע דשביעית אוסרת בכל שהוא משא"כ תרומה דעולה במאה ואחד ומלבד זה הרי רבינו פסק בפ"ז דשמיטה ויובל כרבן גמליאל גבי הכובש ג' כבשים ובסוף אותו פרק פסק לדין הורד דידוע שמתוך חריפות ריחו קולט הכבישה אלא דעדיין קשה דבירושלמי אהך מתני' דכל הנכבשים וכו' תני אמר רבי יוחנן לית כאן נכבשים אלא נשלקים כבוש כרותח ע"כ. וכן הקשה התוס' יו"ט ז"ל והניחו בצ"ע עיי"ש. ולענ"ד נראה דדרכו של רבינו להעתיק לשון המשנה ומה שיפורש בה יפורש בדבריו ותו דמשמע כפי התלמוד שלנו דרבי יוחנן ס"ל דכבוש אינו כרותח בפ' כל הבשר (חולין דף קי"א) וכמו שהביא התוס' יו"ט ז"ל שם ולענין שאר תמיהותיו עיין בס' הון עשיר ז"ל וס' בית דוד נר"ו:

הלכה יג

הרודה פת חמה וכו'. עיין מ"ש מרן בשם מהר"י קורקוס ז"ל וכן נראה מדין תנור שהסיקו בכמון שכתב אח"ז ועיין פי"ד דטומאת אוכלין ומ"ש מרן שם:

הלכה כא

לפיכך דין ארבעתם וכו' ודין **תרומת מעשר של דמאי בכל אלו הדרכים כתרומת מעשר של ודאי** כתב מרן ז"ל במשנה רפ"ב דערלה והתוס' יו"ט ז"ל כתב שם דהא דמחמרינן בתרומת מעשר של דמאי כתב הר"ש ז"ל בשם הירושלמי דר' מאיר היא דמחמיר בדבריהם כדברי תורה וכו' ומשו"ה הרמב"ם בחבורו פט"ו דמאכלות אסורות השמיט של דמאי ע"כ ובפ"ד דבבא מציעא האריך להכריח דבר זה וחלק על מרן ז"ל שציין בפ"י

מההיא דפרק הזהב ע"כ. וכבר כתבתי שם דהדין עם מרן ז"ל דאין לו לרבינו להניח הבבלי ולתפוס הירושלמי ועוד ידוע דרכו של רבינו דהיכא דאין נפקותא לענין דינא נקט הטעם שנראה לו יותר אף שאינו פוסק כאותו תנא ומ"ש דמשו"ה השמיט רבינו פט"ו דמאכלות אסורות דתרומת מעשר ההיא דת"מ של דמאי אחר המחילה זה אינו דכיון דביאר הדין להדיא בפרקין וכפלו בפ"י כמ"ש שם איך יתכן ששם יכתוב בהיפך אלא האמת ברור כשמש ששם כתב סתם משום דלא נחית התם אלא להודיענו השיעורין שנתנו חז"ל לאיסורין ולכך כתב תרומה ותרומת מעשר שכולל בו בין של ודאי בין של דמאי ולא חש לבאר מפני שכבר ביארו במקומו באלו השני פרקים ואלו היה מדקדק התוס' יו"ט ז"ל הדברים והיה מזכיר דברי רבינו כאן לא היה כותב מ"ש. גם הרמ"ז ז"ל וס' בית דוד נר"ו שתירצו קושית התוס' יו"ט ז"ל לא ראו דברי רבינו אלה: